

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Bc. Andrea Šanderová

**DŮVODY DOSPĚLÝCH KE STUDIU NA VYSOKÉ
ŠKOLE – ZAMĚŘENO NA OBOR ANDRAGOGIKA
NA UP**

Reasons of adults for studying at university – focused on the subject Andragogy at
UP

Magisterská diplomová práce

vedoucí práce: prof. PhDr. Dušan Lužný, Dr.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 26. 3. 2018

vlastnoruční podpis.....

Děkuji vedoucímu práce prof. PhDr. Dušanovi Lužnému, Dr. za cenné rady a odborné vedení práce. Další dík patří mým spolužákům, kteří byli ochotni stát se mým výzkumným vzorkem a během celého studia jsme se navzájem podporovali.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Andrea Šanderová
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor Studia:	Andragogika
Obor obhajované práce:	Andragogika
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Dušan Lužný, Dr.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Důvody dospělých ke studiu na vysoké škole – zaměřeno na obor Andragogika
Anotace práce:	<p>Tato práce je zaměřena na formální vzdělávání dospělých. Cílem je provedení deskripce teoretických východisek dospělého člověka jako aktéra celoživotního vzdělávání a pokus o nalezení možných důvodů, které vedou jedince k tomu, aby se znovu zapojil do vzdělávání. Diplomová práce je koncipována do dvou částí. První, teoretická část, blíže specifikuje pojem celoživotního vzdělávání a charakterizuje postavu dospělého člověka v rámci dalšího vzdělávání. Následně jsou zde představeny další výzkumy zabývající se tématem dospělého jedince právě ve zmíněném vzdělávání. Získané informace z těchto výzkumů mi mohou posloužit jako určitá vodítka pro tvorbu vlastního výzkumu. Druhá, empirická část, je zaměřena na konstrukci mého vlastního výzkumu s analýzou a prezentací výsledků, ke kterým jsem dospěla. V závěru práce jsem se pokusila o nalezení možných paralel popřípadě odlišností tím, že jsem porovnala zjištěné výsledky s již existujícími výzkumy.</p>

Klíčová slova:	celoživotní učení, vzdělávání dospělých, formální vzdělávání, důvody ke studiu
Title of thesis:	Reasons of adults for studying at university – focused on the subject Andragogy at UP
Annotation:	This thesis is focused on formal education of adults. The aim is a description of theoretic basis of an adult as a participant of lifelong education and an attempt to find possible reasons that lead an individual to involve again in education. The thesis consists of two parts. First, theoretic part closely specifies the term lifelong education and defines the adult within the further education. Afterwards, further researches dealing with the topic of lifelong education of adults are presented. Information gained from these researches can serve as certain clues for a creation of my own research. Second, empiric part is focused on the creation of my own research with an analysis and presentation of results. In the end of my work, I tried to find possible analogies or differences by comparing discovered results with already existing researches.
Key words:	Lifelong learning, adult education, formal education, reasons for studying

Počet literatury a zdrojů:	41
Rozsah práce:	92 s. (137 525 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod.....	8
1. Terminologické ukotvení tématu	9
1.1 Charakteristika dospělého člověka	9
1.2 Charakteristika celoživotního učení a vzdělávání	11
1.3 Formy celoživotního vzdělávání.....	13
1.4 Dospělý student – dospělý ve formálním vzdělávání.....	15
1.5 Specifika kombinovaného vzdělávání	22
1.6 Důvody dospělých ke studiu.....	23
2. Sociologický výzkum.....	26
2.1 Výzkumné šetření	28
2.2 Formy a nástroje sběru dat.....	28
2.3 Analýza a interpretace dat	29
3. Představení dalších výzkumů zaměřených na vzdělávání dospělých .	31
3.1 Zahraniční výzkumy	36
4. Empirická část.....	41
4.1 Cíl výzkumného šetření	42
4.2 Volba metody výzkumného šetření	43
4.3 Výzkumný soubor a sběr dat	44
4.4 Postup zpracování dat	46
4.5 Analýza a interpretace dat	46
4.6 Prezentace zjištěných výsledků	61
5. Nalezení možných paralel s dalšími výzkumy.....	64
Závěr	67
Literatura a zdroje.....	69

Seznam obrázků.....	74
Seznam tabulek.....	75
Seznam grafů.....	76
Přílohy.....	77

ÚVOD

V dnešní rychle se měnící době není překvapen ten, kdo je připraven. Cílem každého jedince, potažmo i samotného státu, je dobrá konkurenceschopnost, která je založena na získávání nových informací a prohlubování potřebných znalostí dané společnosti. Díky tomuto faktu se často setkáváme s pojmem celoživotní vzdělávání, kterého se účastní dospělí jedinci a senioři. V rámci tohoto vzdělávání se počítá s aktivním přístupem jedinců k samotnému vzdělávání. Tito lidé si dobře uvědomují, že již dávno pominula doba, kdy prvotní získané vzdělání stačilo jedinci na celý život. Vzdělání je tak pojem, který nás provází po celý život. Od základních škol až po univerzity třetího věku, které jsou určeny právě našim nejstarším občanům.

Otázkou zde však zůstává to, co opravdu vede dospělé jedince k tomu, aby se znovu zapojili do formálního vzdělávání. Zde musíme mít na paměti, že tito lidé jsou ekonomicky činné osoby, kdy jejich primární role je být zaměstnancem. Sekundární rolí zde bývá již většinou to, že jsou rodiči a mají své rodiny, o které musí pečovat. Kde tedy berou dostatek času, sil a jaký je opravdový důvod pro to, že se vrací do školy, aby si doplnili a rozšířili vzdělání v určitém oboru?

Cílem této práce je provést deskripci teoretických východisek dospělého člověka jako aktéra celoživotního vzdělávání prostřednictvím analýzy odborné literatury a v praktické části práce zjistit možné důvody dospělých k dalšímu formálnímu vzdělávání na vysoké škole.

Práce je rozdělena do dvou částí. První z nich je zaměřena na teoretické ukotvení pojmů, jako je celoživotní vzdělávání, kdo jsou jeho účastníci a jaký je rozdíl mezi dětmi a dospělým jedincem právě v rámci zmíněného vzdělávání. Následně pak představím další výzkumy, které již na toto či podobné téma byly provedeny a pokusím se na jejich závěrech a výsledcích zkonstruovat vlastní výzkum. Druhá část práce je věnována empirickému výzkumu, který se snaží odhalit zmíněné důvody vedoucí dospělé jedince zapojit se znovu do formálního vzdělávání. Po představení výzkumného vzorku a sběru dat bude probíhat analýza zjištěných výsledků s jejich prezentací a interpretací.

1. TERMINOLOGICKÉ UKOTVENÍ TÉMATU

Jak jsem již v úvodu zmínila, tato diplomová práce se zaměřuje na aktuální téma vzdělávání dospělých. Konkrétně zde půjde o jedince, kteří jsou součástí formálního vzdělávání na Univerzitě Palackého v Olomouci. Vybraný vzorek informantů studuje kombinovanou formu oboru Andragogika. Cílem práce je snaha o zjištění možných důvodů, které vedou tyto studenty k tomu, že se opět zapojili do vzdělávacího procesu a začali studovat.

V následující kapitole jsou blíže specifikovány termíny týkající se vzdělávání v moderní době a osoby dospělého člověka a dále charakteristika samotného vzdělávání dospělých včetně jeho forem. Závěr je věnován nastínění možných důvodů dospělých k návratu na vysokou školu.

Význam vzdělání pro dnešní moderní společnost je obrovský. Jak bylo uvedeno v úvodu, dávno už neplatí, že co se člověk dříve naučil, s tím si vystačí po celý život. Výchová (2008, s. 9) zde poukazuje na to, že dnes je člověk vystavován mnoha rizikům spojených se změnou zaměstnání. Proto, je nezbytné, aby se jedinec stal flexibilní a byl opatřen znalostmi, které mu umožní existovat a pracovat v této rychle se měnící době. K tomu je zapotřebí získávat a zpracovávat informace, z nichž se pak utváří znalosti mající význam na správný rozvoj jedince i ekonomiky státu. Hlavním nástrojem pro udržení správného rozvoje je právě ono zmíněné vzdělání, které mimo jiné napomáhá k udržení pracovní síly na trhu práce a bojuje proti dlouhodobé nezaměstnanosti nebo sociálnímu vyčlenění občanů bez práce (Výchová, 2008, s. 9). Předchozí domněnka je podpořena i v publikaci Vzdělávání dospělých, kde autoři Pavlík, Chaloupka a Kohout (1997, s. 97) dodávají, že kromě zmíněného vlivu vzdělávání na jedince a společnost, hraje vzdělávání důležitou roli v posilování demokracie států, udržení míru a nastavení spravedlnosti.

1.1 Charakteristika dospělého člověka

Výzkumným objektem této práce byl zvolen dospělý jedinec a jeho důvody k návratu na vysokou školu. Vymezení pojmu charakteristiky dospělého jedince je nejednoznačné. Může se na něho nahlížet různými východisky a směry. Dle

psychologického hlediska je dospělý jedinec vnímán jako osobnost, u níž jsou již stabilizovány formy chování, jako je prožívání a myšlení. Na základě biologických poznatků je to osoba, která dosáhla fyzické zralosti, je schopna rozmnožování a založení vlastní rodiny. Podle právního hlediska je označován jako dospělý ten, kdo nabyt právní zodpovědnosti. V České republice jsou to všichni svéprávní jedinci od 18 let věku. Pokud se na daný pojem podíváme ze sociologického hlediska, jedná se zde o jedince, u kterého proběhla socializace a je schopen na sebe převzít dané sociální role. Na sociální hledisko navazuje i pedagogické, protože jednou ze sociálních rolí, které na sebe jedinec vzal je role rodiče a s tím spojené vychovávání další generace (Palán, 1997, s. 159). Jak dále specifikuje Hartl (Maziarz in Hartl, 1999, s. 51), dospělý je jedinec, „který dokazuje, že je schopen samostatně myslet a jednat, má celkovou myšlenkovou a pracovní stabilitu, umí si svůj život reálně plánovat, je vytrvalý a vědomý si odpovědnosti za své činy“. Machalová (2010, s. 127) zdůrazňuje, že se jedná hlavně o psychickou zralost osobnosti, která je autonomní, tvořivá, svobodná v rozhodování a sociálně integrovaná s vyhraněnou identitou.

Pokud se na daného jedince podíváme z andragogického hlediska, jedná se o jedince, „který ukončil přípravu na povolání ve školském systému, má nejméně 15 let a zařadil se do pracovního procesu, nebo je ženou či mužem v domácnosti“ (Kalnický, 2007, s. 122).

Hartl (1999, s. 56-57) rozděluje dospělost do následujících etap:

- věk 16 až 23 let - rané mládí - emočně zralá a nezávislá osobnost, která si volí svoji budoucí profesi
- věk 23 až 35 let - raná dospělost - převzetí občanské odpovědnosti, založení vlastní rodiny a nástup do zaměstnání
- věk 35 až 45 let - přechod do středního věku - revize stávajících a budoucích profesních plánů
- věk 45 až 57 let - střední dospělost - zralý občan, vrchol profesní kariéry nebo přechod na jinou profesi
- věk 57 až 65 let - přechod do pozdní dospělosti - poslední fáze profesní kariéry, příprava na odchod do důchodu

- věk 65 a více - pozdní dospělost - odchod do důchodu, snaha o udržení osobní integrity

Na základě výše uvedené typologie lze říci, že charakteristika zkoumaných osob bude ve věku od „rané dospělosti“ po „střední dospělost“. Bližšímu popisu těchto jedinců se bude věnovat empirická část této práce.

1.2 Charakteristika celoživotního učení a vzdělávání

Na začátku tohoto textu je třeba vysvětlit rozdíl mezi celoživotním vzděláváním a celoživotním učením. Na první pohled se může zdát, že je to jeden a týž pojem, ale není tomu zcela tak. Celoživotní učení nemívá přesně daný řád a jde zde hlavně o samostatnou aktivitu jedince. Oproti tomu celoživotní vzdělávání je součástí vzdělávací politiky a je řízeno v rámci vzdělávacích procesů (Hladílek, 2009, s. 186). Palán (2002, s. 237) definuje celoživotní vzdělávání jako „proces uvědomělého a cílevědomého zprostředkování, aktivního utváření a osvojování soustavy vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů“. Podle Beneše (2009, s. 25-26) jde o „proces, který zahrnuje veškeré učební aktivity v průběhu života člověka, které mají za cíl rozvoj znalostí, dovedností a kompetencí umožňujících osobní růst a občanské, sociální a profesní uplatnění“. Jak je zřejmé, všichni autoři se shodují na tom, že by se mělo jednat o nepřetržitý proces, který provází jedince po celý život a během kterého jedinec získává stále nové informace a učí se s nimi zacházet ku prospěchu jeho i samotné společnosti.

Strategie celoživotního učení v sobě zahrnuje všechny typy učení. Tradiční vzdělávání realizované ve vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému i mimo něj. Díky těmto rozmanitostem a propojení vzdělání a zaměstnání umožňuje jedincům získat potřebné vzdělání a kompetence kdykoli během jejich života (Strategie, 2007, s. 87). Samotný pojem celoživotní učení a vzdělávání není ničím novým. Úvahy o něm se datují už do období antiky. U nás se této tematice věnoval například J. A. Komenský, který navrhoval vzdělávání v etapách po celý lidský život. Moderní pojetí celoživotního vzdělávání je spojeno s počátkem 20. století, kdy převažoval názor, že učení je integrální součástí našich životů, a proto by

zároveň mělo být i nikdy nekončícím procesem. V dnešní době se tématu celoživotního učení a vzdělávání věnuje UNESCO s myšlenkou prohlubování demokracie, mezinárodní kooperace a humanity. Dále je pojem celoživotního učení a vzdělávání součástí vzdělávací politiky na národní i nadnárodní úrovni, jako například OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Cílem této politiky je dosažení sociální soudržnosti, konkurenceschopnosti ekonomik zemí EU a zaměstnatelnosti za pomoci vzdělávání. Pro samotného jedince to přináší možnost seberealizace, lepší uplatnění na trhu práce a život v dobrém sociálním prostředí (Beneš, 2009, s. 25-34).

Jedním z dokumentů, ve kterém můžeme najít téma celoživotního vzdělávání, je Bílá kniha národního programu rozvoje vzdělávání v České republice. Tato kniha je konceptuálně zaměřena na několik níže uvedených úkolů (Národní program, 2001, s. 98):

Úkolem číslo jedna je modernizace základního vzdělávání, od kterého se následně odvíjí, a na jehož základech stojí celoživotní vzdělávání.

Druhý úkol je zaměřen na propojení učení a práce, zajišťující odbornou přípravu na zaměstnání, pružnější přechod mezi typy vzdělávání na různých úrovních škol.

Třetí úkol vymezuje úlohu a odpovědnost všech partnerů zapojených vevnitř i mimo vzdělávací systém, ať už na místní, regionální či celostátní úrovni.

Poslední čtvrtý úkol se snaží podporovat investice do lidského kapitálu. Jde zde zejména o získávání finančních prostředků pro terciární a další vzdělávání, například na podporu zaměstnanosti.

V dnešním rychle se měnícím prostředí máme skoro všichni zájem udržet krok a být konkurenceschopní. Dosáhnout toho můžeme na základě výše uvedeného konceptu vzdělávací politiky, který je zaměřen na neustálé vzdělávání a zdokonalování našich vědomostí. Toto bude zajisté i jeden z mnoha důvodů, proč dospělí pokračují ve vzdělávání na vysoké škole. Ať už mají sami potřebu se vzdělávat, nebo to po nich požaduje jejich zaměstnavatel.

1.3 Formy celoživotního vzdělávání

Celoživotní vzdělávání je možno rozdělit do mnoha různých kategorií. První z těchto kategorií se věnuje Strategie celoživotního učení ČR (2007, s. 5), která toto učení dělí do dvou základních etap:

Prvotní neboli základní vzdělávání – zahrnující základní, střední a terciární vzdělávání. Začíná vstupem jedince na základní školu a může být ukončeno po uplynutí povinné školní docházky nebo pokračuje dále na střední školy, učiliště a vysoké školy.

Další vzdělávání – většinou následuje po ukončení prvotního vzdělávání. Jedinci již vstoupili na trh práce a mají potřebu získat další vědomosti, které mohou využít jak v osobním tak i pracovním či občanském životě.

V případě tohoto výzkumu se budeme zabývat druhou etapou dělení i přesto, že půjde o terciární vzdělávání. Všichni respondenti už totiž absolvovali vstup na trh práce a jejich hlavní role z profesního hlediska je být zaměstnancem. Role studenta dalšího vzdělávání je až druhořadá.

Ve stejné publikaci, která dělí vzdělávání do dvou základních etap, lze nalézt i další dělení na tři níže uvedené formy vzdělávání:

Formální vzdělávání – je spojeno s realizací ve vzdělávacích institucích, nejčastěji ve školách. Touto cestou se získává vzdělávání, které na sebe postupně navazuje (od základních škol, přes učiliště, střední školy a nakonec vysoké školy) a jeho absolvování je potvrzeno dokladem jako je vysvědčení či diplom. Vymezení obsahu, formy, cíle a způsob hodnocení je ošetřeno právními předpisy.

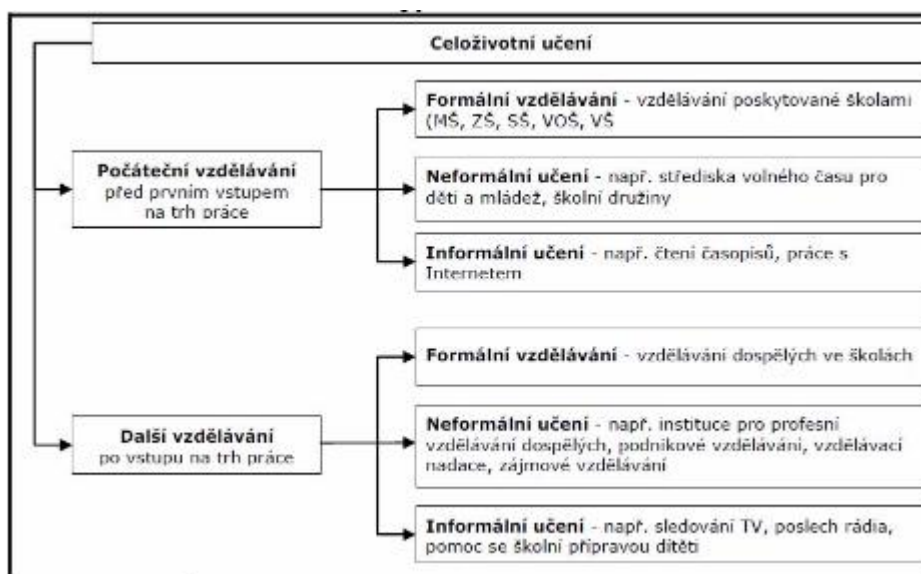
Neformální vzdělávání – bývá poskytováno mimo školský vzdělávací systém. Nejčastěji se nachází přímo ve firmách u zaměstnavatelů nebo v soukromých vzdělávacích zařízeních či nestátních neziskových organizacích. Touto formou jsou realizovány například jazykové, rekvalifikační, počítačové či jiné kurzy. Samotnému absolventovi pak poskytují rozšíření jeho kompetencí, dovedností a vědomostí, které může uplatnit při jeho pracovní činnosti, nebo mu pomohou zlepšit jeho společenský život. Podmínkou tohoto typu vzdělávání je účast odborného lektora.

Informální vzdělávání – probíhá díky každodenním zkušenostem v práci, rodině či volném čase. Výsledkem je získávání dovedností, vědomostí a kompetencí. Jeho součástí je i sebevzdělávání, bez možnosti ověření nabytých znalostí. Forma tohoto vzdělávání je nesystematická a neorganizovaná (Strategie celoživotního učení ČR, 2007, s. 7-10).

Celoživotní učení má podobu jak formální, tak i neformální. Na počátku převládá formální vzdělávání, postupem času jedinec přechází na vzdělávání neformální. Není to však pravidlem, protože i v dospělosti se může jedinec stát součástí formálního vzdělávání (Výchová, 2008, s. 13-14).

Pro ukázkou forem celoživotního vzdělávání je ve výše uvedené publikaci názorné schéma.

Tabulka č. 1 Etapy celoživotní učení

Zdroj: Výchová (2008, s. 14)

Jak prozrazuje název této závěrečné práce, zkoumaným objektem je dospělý člověk vracející se na vysokou školu. Z předchozího textu je tedy zřejmé, že půjde o dospělého člověka, který je součástí školského vzdělávání dospělých ve formální podobě a je určeno pro všechny dospělé jedince, kteří o tento typ vzdělávání mají zájem.

1.4 Dospělý student – dospělý ve formálním vzdělávání

Dospělého studenta lze specifikovat jako člověka, který má z předchozího studia dokončené minimálně primární základní vzdělání a ke studiu se vrací z pozice jedince, který je již zařazen do pracovního procesu. Většinou jsou tito lidé již zařazeni do pracovního procesu a na základě jejich potřeb nebo potřeb zaměstnavatele se rozhodli doplnit si terciární vzdělání. Studenti se od sebe mohou lišit věkem, profesí, či pohlavím a tvoří tak různorodé skupiny ve vzdělávání.

Podle Palána (2002, s. 237) se jedná o osoby, které si v rámci dalšího vzdělávání cílevědomě upevňují a obohacují schopnosti, znalosti a dovednosti, jež nabyly během počátečního vzdělávání.

V empirické části této práce je blíže specifikována různorodost zkoumaného vzorku.

Jedním z dalších ukazatelů dospělého člověka je jeho aktivní podíl na samotném vzdělávání, na rozdíl od mládeže, která ho přijímá spíše pasivní formou. Kromě samotné aktivity učícího se jedince existují další znaky vzdělávání dospělých:

- dospělost
- ustálené chování
- vytvořený životní způsob
- stabilizovaný hodnotový systém
- různorodost životních a pracovních zkušeností
- preference praxe
- určité změny v senzomotorických a paměťových funkcích
- obtížnější soustředěnost z osobních či pracovních důvodů

(Bočková, 2000, s. 17).

Níže jsou uvedeny podstatné rozdíly ve vzdělávání dětí a dospělých. Dospělý jedinec, na rozdíl od dítěte, vstupuje do vzdělávacího procesu s určitými zkušenostmi z praxe. Je schopen si sám určit, která oblast je pro něj zajímavá a potřebná a může vyučujícího požádat o odborné konzultace při řešení specifických

problémů. Kromě těchto pracovních zkušeností se nesmí opomenout i fakt, že dospělý má i další role. Často bývá partnerem a rodičem. U dětí a mládeže je primární rolí to, že jsou studenti.

Tabulka č. 2 Specifika vzdělávání dětí a dospělých

Děti, mládež	Dospělí
Vzdělání jako příprava na život	Vzdělání jako nutný doprovodný jev života
Zaměření na vzdělávací normativy	Zaměření na potřeby účastníka
Učení potencionálního	Učení potřebného
Nápodoba a kontrola chování	Pomoc při řešení profesních a životních problémů

Zdroj: Mužik (2004, s. 30)

Dále se Mužik (2004, s. 28) zabývá příznivými a nepříznivými vlivy, které mohou ovlivnit průběh studia dospělého jedince. Na rozdíl od dětí je výčet nepříznivých vlivů u dospělého větší, a je to způsobeno stereotypy a praktickými zkušenostmi, které si člověk přináší z dosavadního života a praxe. Naopak příznivé vlivy zahrnují například schopnost jedince osvojovat si a třídit potřebné informace, o kterých ví, že je v praxi využije.

Tabulka č. 3 Příznivé a nepříznivé vlivy na průběh vyučování dospělých

Nepříznivé vlivy	Příznivé vlivy
Odlišné názory, které dospělý získal na základě praktických zkušeností. Ty mohou způsobovat, že odmítá přijmout prezentovanou učební látku.	Kritičnost dospělých zaměřená jak na přijímání poznatku, tak na vlastní studijní výkon.
Stereotypy v myšlení a jednání způsobují, že dospělý může apriori zamítat nebo přijímat s nedůvěrou řešení problémů, které je prováděno ve výuce.	Schopnost osvojovat si poznatky v relaci k jiným, snaha třídit informace a vytvářet soustavu poznatků.
Dospělý konfrontuje výukovou situaci s komplikovaností reálných vztahů v praktickém životě. To ho vede k tomu, že si není jist svými přístupy a stále více se přesvědčuje, že neexistují obecně platné návody pracovních postupů.	Potřeba sebeuplatnění dospělých je často spojena s vyšší motivací k učení a k aplikaci získaných poznatků.
Dospělý často ve výuce hledá odpověď na praktické nebo životní otázky, což někdy může ústít v utilitarismus (názor, že určité jednání je správné, jestliže jsou jeho důsledky dobré, užitečné nebo prospěšné). Dospělý člověk žádá ve vyučování pouze poznatky bezprostředně aplikovatelné v praxi. Odmítá teoretické vysvětlení a odůvodnění.	

Zdroj: Mužik (2004, s. 28-30)

I přesto, že je tato diplomová práce zaměřena na důvody a ne na bariéry ke studiu na vysoké škole, je dobré zde zmínit, že existují určité druhy překážek, které mohou bránit samotnému vzdělávání. Tyto bariéry nedovolují jedinci se na vysokou školu vůbec hlásit, nebo se mohou objevit i během samotného studia na VŠ. Na základě těchto bariér se může stát, že je dospělý nucen, pokud už vysokou školu studuje, ji přerušit, nebo v některých případech dokonce úplně ukončit.

Samotné bariéry mohou být vnímány jako opak pozitivních důvodů a dělí se na vnější, vnitřní a institucionální.

Vnější bariéry jsou zapříčiněny aktuální situací jedince, jako například málo času na studium nebo problém s dojížděním, pokud se škola nenachází v místě bydliště.

Institucionální bariéry jsou spojeny s nedostatkem informací o možném studiu a vzdělávacích příležitostech.

Vnitřní bariéry jsou spojeny s osobními postoji jedince. Mohou být spojeny například s malým zájmem o osobní rozvoj, předchozí demotivující zkušeností ze školy, nebo zde může jít o přesvědčení, že vzdělání je pouze pro děti a mládež (Rabušicová & Rabušic, 2008, s. 105).

Existuje přímo obor, který se specifiky vzdělávání dospělých nebo překážkami v životě jedince věnuje. Tímto oborem je andragogika. Jak již bylo v úvodu řečeno, tato práce se bude zabývat právě zmíněným oborem, potažmo důvody, které vedou dospělé studenty k tomu, že studují tento obor.

Co si pod pojmem andragogika představit? Andragogika je vědní a studijní obor, který je zaměřen na vzdělávání dospělých. Ve své rozšířené podobě se pod pojmem integrální andragogika zabývá všemi aspekty života dospělého člověka. Od zmíněného učení, přes orientaci dospělého v kritických uzlech jeho života (Beneš, 2014, s. 11). Bartoňková a Šimek (2002, s. 54-55) dodávají, že na tuto vědu můžeme také nahlížet jako na nikdy nekončící animaci dospělého člověka, která zahrnuje tři níže uvedené pojmy:

- edukaci – zaměření na výchovu a vzdělávání
- socializaci a resocializaci – utváření a ustálení sociálních pozic jedince
- enkulturaci – zabývající se rozvíjením kulturního podvědomí

Dle Palána (2002, s. 16) se jedná o výchovu a vzdělávání dospělých jedinců. O jejich péči, která respektuje všechny zvláštnosti dospělé populace a zabývá se její personalizací, socializací a enkulturací.

Možností dalšího formálního vzdělávání dospělých je hned několik. Nejčastěji se jedná o doplnění vyššího sekundárního vzdělávání neboli středoškolského studia, které zahrnuje střední odborná učiliště a střední odborné

školy s maturitou, popřípadě vyšší odborné školy. Dále může jít o terciární stupeň vzdělávání zaměřený na vysokoškolské studium.

Na základě dostupných informací, viz níže uvedená tabulka, je jasný patrný rozdíl v počtech studentů vysokých škol v prezenčním a kombinovaném studiu.

Tabulka č. 4 Počet studentů vysokých škol

Státní občanství Zřizovatel	fyzické osoby celkem										
	Celkem	v prezenčním studiu					v distančním a kombinovaném studiu ⁴⁾				
		celkem	v typu studijního programu				celkem	v typu studijního programu			
			bakalář- ském	magister- ském ²⁾	nav. az. magister- ským ¹⁾	doktor- ským		bakalář- ským	magister- ským ²⁾	nav. az. magister- ským ¹⁾	doktor- ským
Vysoké školy celkem											
celkem studentů	299,054	227,783	133,009	29,148	54,615	12,326	73,496	40,199	1,677	21,869	9,902
z toho ženy	167,809	126,450	72,074	18,719	30,509	5,903	42,861	23,925	1,572	13,399	4,068
Věřejné vysoké školy											
celkem studentů	269,689	213,043	121,091	29,148	51,790	12,291	58,669	30,266	1,677	17,001	9,856
z toho ženy	150,652	117,731	65,123	18,719	28,735	5,882	34,289	18,260	1,572	10,497	4,051
Soukromé vysoké školy											
celkem studentů	29,820	14,953	12,076	–	2,849	35	14,900	9,965	–	4,893	46
z toho ženy	17,447	8,853	7,049	–	1,788	21	8,617	5,684	–	2,918	17

Zdroj: MŠMT (2018)

Tato tabulka obsahuje souhrn VŠ studentů - absolventů (fyzických osob) podle formy a typu studijního programu - stav k 20. 1. 2018 za celý předchozí kalendářní rok.

Magisterské studium v délce 1 až 3 roky, které je pokračováním studia bakalářských programů, dále magisterské studijní programy v délce 4 až 6 let včetně studentů na studijních pobytech.

V tabulce je uveden počet studentů studujících prezenční nebo kombinovanou formou na veřejných či soukromých vysokých školách. Jak je z uvedených informací patrné, nejvyšší počet studentů v distančním a kombinovaném studiu volí bakalářskou formu studia tvořící první stupeň terciálního vzdělání. Dále z tabulky můžeme vyčíst, že je zde značný rozdíl v počtech studentů v bakalářských a magisterských programech. Tento rozdíl může být způsoben například tím, že se studenti po dokončení bakalářského studia

nedostali na navazující magisterské studium. Nebo v opačném případě už neměli potřebu dále pokračovat ve studiu. Za zmínku také stojí stále značný rozdíl v počtu studentů prezenční a kombinované formy studia. Tento fakt bude mít za následek stále zakořeněná tradice počátečního vzdělávání.

Další zajímavou informací jsou počty studentů prezenční a distanční formy doktorandského studia. Z tabulky je patrné, že zde nejsou tak velké rozdíly v počtu studentů, jako u bakalářského a magisterského studia. Tento fakt může být zapříčiněn tím, že většina studentů v rámci doktorandského studia již pracuje a získává tak potřebnou praxi.

Dále je zde vidět propastný rozdíl v počtu mezi studenty veřejných a soukromých vysokých škol. Tento rozdíl je způsoben velkým množstvím kvalitních veřejných vysokých škol a jejich relativně dobrou dostupností. Oproti menšímu počtu soukromých vysokých škol, kde je student nucen si studium sám hradit.

Jen pro zajímavost zde byli studenti dále rozdělení dle pohlaví a můžeme zde tedy vidět, kolik je z celkového souhrnu studentů žen a kolik mužů. Při bližším prozkoumání lze říci, že ve všech formách studia je poměr mužů a žen zhruba stejný.

Na základě dostupných informací můžeme konstatovat, že nejpočetnější skupinu tvoří studenti prezenční formy studia s výjimkou studentů doktorandského studia.

Drobné rozdíly v celkových hodnotách jsou způsobené tím, že v původní tabulce byla zahrnuta informace o celkovém počtu poprvé zapsaných studentů. Tato informace byla vyjmuta, protože uvedený údaj není pro tuto práci podstatný.

Pro účely diplomové práce pominu možnost získání středoškolského nebo vyššího odborného vzdělání a zaměřím se na získání vysokoškolského vzdělání kombinovanou formou. Vzorek, který byl pro tento výzkum zvolen, se nachází v pravé části výše uvedené tabulky – distanční a kombinované studium. V úseku veřejných vysokých škol ve sloupci „navazující magisterské studium 1“.

Kombinované studium, které je dále specifikováno, je součástí terciálního stupně vzdělávání. Jak uvádí struktury systému vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, hlavní formou terciálního vzdělávání je tradiční systém vysokých škol.

Kromě toho zde můžeme nalézt i vyšší odborné školy, které jsou zaměřeny více na praktické a odborné znalosti (Struktury systému vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2009/2010, s. 40). Jak je uvedeno v zákoně, vyšší odborné vzdělání napomáhá k prohlubování znalostí a dovedností studenta, které získal již během středního vzdělávání. Prohloubení těchto znalostí má zajistit praktickou přípravu pro výkon náročnějších profesí. Vyšší odborné vzdělání je zakončeno absolutoriem a jeho účastníci jsou označováni zkráceně DiS – neboli diplomovaný specialista (zákon č. 561/2004 Sb.).

Z uvedeného textu vyplývá, že nedílnou součástí terciálního vzdělávání je vysokoškolské vzdělání. Pro přijetí na vysokou školu je zapotřebí úspěšné složení maturitní zkoušky, jinými slovy dosažení úplného středního nebo středního odborného vzdělání. Tuto podmínku musí splnit uchazeči o bakalářské studium. Podmínkou přijetí na navazující magisterské studium je dosažení bakalářského stupně a získání titulu Bc, kromě toho je zapotřebí také úspěšné složení přijímací zkoušky, která z pravidla bývá požadována pro přijetí na bakalářský i magisterský typ studia. Po dokončení magisterského stupně vzdělávání se mohou uchazeči dále přihlásit k navazujícímu doktorandskému studiu, kde jsou dle požadavků každé fakulty stanoveny potřebné podklady a požadavky pro přijetí. Jedním z požadavků může být například představení projektu závěrečné dizertační práce nebo se zde obvykle posuzuje míra připravenosti pro vědecké studium (zákon č. 111/1998 Sb.). Stejný zákon dále stanovuje požadavky na úspěšné ukončení studia. Dokladem o úspěšném ukončení vysokoškolského studia je získání diplomu a akademického titulu. V České republice můžeme najít tři typy vysokých škol. Jsou to veřejné vysoké školy, kam se řadí i Univerzita Palackého v Olomouci, dále jsou to státní školy, jedná se o Policejní akademii České republiky v Praze a Univerzitu obrany. Posledním typem jsou školy soukromé.

Zákonem jsou také upraveny poplatky za samotné studium. Veřejné vysoké školy jsou zdarma. Výjimku mají pouze studenti, kteří překročili standardní dobu studia plus jeden rok. Tito jedinci si pak studium musí hradit semestrálně. V rámci soukromých škol musí poplatek za studium hradit všichni studenti od počátku studia. Poplatky si soukromé školy stanovují samy a jsou upraveny v rámci jejich vnitřních předpisů (zákon č. 111/1998 Sb.).

Jak jsme si mohli povšimnout ve výše uvedené tabulce, většina studentů v České republice volí právě veřejné vysoké školy. Hlavních důvodů pro zvolení tohoto typu vysokých škol je hned několik. V první řadě stojí za zmínku tradice, která u některých veřejných vysokých škol sahá do hluboké historie. Je považováno za čest, studovat na vysoké škole, na které studovali naši předci nebo významné osobnosti českého národa. Dalším důležitým kritériem je kvalita a pověst školy. Posledním důvodem je, že v rámci veřejných vysokých škol se nemusí za studium platit. Tato skutečnost hraje určitě i velkou roli v rozhodování dospělých, zda znovu pokračovat ve studiu. Vzhledem k tomu, že mnozí již mají své rodiny nebo pečují o někoho dalšího, mohlo by se stát, že výdaj na školné by si už nemohli dovolit.

Takový luxus jako bezplatné studium však v mnoha dalších státech nenajdeme. Například ve Velké Británii může poplatek za školné činit v přepočtu až 85 000 Kč ročně. Studenti si na studium berou bezúročnou půjčku, kterou začínají splácet až po ukončení svého studia a dosažení určité výše ročního příjmu (Nela Wurmová, 2011).

1.5 Specifika kombinovaného vzdělávání

Kombinované vzdělávání je propojení distančního vzdělávání, tedy samostudia s prezenčním vzděláváním. V praxi to znamená, že se nejedná o každodenní formu prezenčního studia, ale jedinec dochází do školského zařízení například jen čtyřikrát za semestr, za účelem nějaké konzultace či návštěvy semináře. Během těchto seminářů se vyučující se studenty snaží, v rámci několika málo hodin, probrat stěžejní část dané látky. Zbytek pak musí studenti zvládnout sami formou samostudia. Typickým studentem kombinované formy je dospělý jedinec, který kromě role studenta zastává i jiné primární role (Palán, 1997, s. 159). Kromě dospělých studentů, zde můžeme nalézt skupinu jedinců, kteří studují jednu školu prezenčně a k tomu další školu dálkově. Jedná se většinou o studenty, kteří se chtějí vzdělávat i v jiné sféře, než v jaké studují prezenční formu studia.

Dalším specifikem tohoto studia jsou studijní plány. Jsou pevně stanovené a nenabízí stejnou variabilitu předmětů jako je tomu u prezenční formy studia (Eva Samšuková, 2012).

Relativně novým pojmem a formou kombinovaného studia je blended learning, který je kombinací e-learningu a prezenčního studia. Propojením různých technik vzdělávání, je tato metoda velmi úspěšná pro zvyšování kvality a schopnosti využití informačních a komunikačních technologií. Díky tomuto propojení se pak vzdělání stává dostupnější, protože ne každý má tolik času, aby mohl studovat prezenční formou (Kopecký, 2006, s. 29).

Objevuje se zde také názor, že vzhledem k náročnosti na čas, finance a organizaci studia jak pro studenty, tak i pro instituce, začne být kombinovaná forma studia na ústupu a bude nahrazena distanční formou (Zlámalová, 2008, s. 17).

1.6 Důvody dospělých ke studiu

Pod samotným pojmem důvod si můžeme představit proces, jehož součástí jsou vztahy podmětů a prostředí, vytvářející určité napětí se zaměřením na danou aktivitu, která vede k cíli. Jde tak o vzájemný vztah pohnutek, vedoucích a energizujících lidské jednání určitým směrem (Palán, 2002, s. 125). Podle Vágnerové (2007, s. 168-169) mohou být důvody vědomé i nevědomé. Aktuální důvody vznikají v závislosti na interakci vnitřních a vnějších podmětů. V tomto případě se může jednat o potřebu, která je impulzem k určitému jednání. Nebo se může jednat o pobídku z vnějšího prostředí vyvolávající vznik již uvedené potřeby. Potřeby se pak dále dělí na primární, což jsou biologické a psychické a sekundární, které nazýváme psychosociálními. Řičan (2013, s. 179-185) zde dodává, že biologické primární potřeby jsou všem lidem společné. Tyto potřeby dělí na pozitivní, k jejichž uspokojení stačí například jídlo a pití, a negativní, u kterých se jedná o únik před nějakým nežádoucím vlivem. Sem zařazuje například potřebu bezpečí, potřebu spánku a klidu. Mezi primární potřeby lze zařadit i potřeby psychologické, jež se projevují například potřebou sociálního kontaktu.

Vzhledem k rychle se měnícím životním podmínkám začíná být nutností neustálé učení a vzdělávání po celý život jedince. Samotná účast na vzdělávání je ale dobrovolnou volbou každého. Důvody vedoucí k tomuto rozhodnutí jsou různé. Může to být například vidina vyššího zisku, lepší pozice na pracovním trhu, nebo vyjádření své vlastní osobnosti. Vždy se zde musí nacházet nějaký důvod či

pohnutka vedoucí k účasti na dalším vzdělávání. Často tyto pohnutky vycházejí z okolí jedince. Může to být rodina, zaměstnavatel, veřejné sféra a podobně. Tento fakt shrnuje Dellen (2012, s. 21) ve svém tvrzení, že buď se jedinec učí, nebo ne. Ale aby učení nastalo, je zde vždy přítomen určitý důvod i přesto, že nemusí být vždy patrný.

Výše uvedené důvody se dělí do dvou skupin. Jde o důvody vnitřní a vnější. Vnitřní důvody nutí jedince něco dělat pro své vlastní uspokojení. Naproti tomu vnější důvody vycházejí z okolí člověka, například od jeho zaměstnavatele. Často zde může docházet i k prolínání těchto vnitřních a vnějších důvodů, protože někteří lidé realizují svůj osobní zájem díky své práci (Skácelová & Vojtěch, 2011, s. 9).

Jak uvádí Beneš (2014, s. 106) ve své knize, na základě řady výzkumů existuje struktura typologií, které se zabývají právě samotnými důvody člověka k dalšímu vzdělávání:

Sociální kontakt – jedinec má potřebu sociálního kontaktu, nalezení nových přátel, zlepšení své stávající sociální pozice

Profesní důvody – jeho uplatnění na trhu práce, udržení si stávající pozice popř. získání nové pozice

Vnější očekávání – v tomto případě může jít o doporučení ze strany zaměstnavatele, rodiny, přátel

Sociální potřeby – zde se může jednat o určitý únik z každodenní reality, kde je člověk zatížen různými tlaky ze svého okolí

Kognitivní zájmy – vycházejí z vlastní potřeby jedince po získání nových znalostí a vědomostí

Kromě této typologie mohou být zmíněné důvody zakresleny do následující pyramidy důvodů ke vzdělávání. Tato pyramida vychází ze skutečnosti, že samotný proces vzdělávání je založen na získávání nových poznatků, díky nimž je pak jedinec schopen dosahovat lepších výsledků tím, že nachází nová řešení.

Obrázek č. 1 Pyramida důvodů k učení

Zdroj: Mužná, Plesník (2006, s. 46)

Bližší specifikace důvodů bude následovat v praktické části diplomové práce. Kromě poznatků z vlastního výzkumu zde budou použity ke srovnání i získané údaje z dalších výzkumů zabývajících se podobnou tematikou.

2. SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM

Sociologický výzkum je nástrojem sociologa, který ho používá v případě, že potřebuje najít odpověď na otázky zaměřující se na existenci, rozsah a vývoj společenských procesů a jevů. Dá se říci, že je součástí určitého poznávacího procesu. Na základě dobře provedeného výzkumu je pak sociolog schopen odhalit skryté společenské skutečnosti a zaměřit se na jejich význam a váhu. Každý sociologický výzkum by měl být systematický. K samotnému výzkumu pak lze přistupovat dvěma způsoby. Jedná se o kvantitativní či kvalitativní způsob. Kromě těchto dvou způsobů lze využít dvě metody a to induktivní nebo deduktivní.

Induktivní metoda – začíná pozorováním a pátráním po pravidelnosti v existující realitě. Nalezené pravidelnosti se popíší ve formě předběžných závěrů, které se pak ověřují dalším pozorováním. Na samotném konci tohoto procesu by měla vzniknout nová teorie.

Indukce = sběr dat – nalezené vzorce – předběžné závěry – teorie

Deduktivní metoda – vychází z obecné teorie, která je vyřčena formou hypotézy a uvádí, jaké může najít spojení mezi proměnnými výzkumu. Poté následuje sběr dat a ověření, zda získaná data odpovídají či neodpovídají dané hypotéze. V návaznosti na tuto skutečnost se hypotéza přijme nebo zamítne.

Dedukce = teorie – hypotézy – sběr dat – potvrzení či zamítnutí hypotézy.

Existují dva způsoby sociologického výzkumu. Jedná se o kvantitativní a kvalitativní způsob.

Kvantitativní způsob – jeho cílem je testování hypotézy a využívá formu dedukce.

Kvalitativní způsob – využívá induktivní metody a jeho cílem je porozumět sociální situaci a ze zjištěných dat pak vytvořit teorii (Majerová, 2005, s. 73-75).

Tabulka č. 5 Rozdíl mezi kvalitativní a kvantitativní metodou výzkumu

Kvalitativní výzkum	Kvantitativní výzkum
Mnoho informací o velmi malém počtu jedinců	Omezený rozsah informací o mnoha jedincích
Silná redukce počtu sledovaných jedinců	Silná redukce počtu pozorovaných proměnných a silná redukce počtu sledovaných vztahů mezi těmito proměnnými
Generalizace na populaci je problematická a někdy i nemožná	Generalizace na populaci je většinou snadná a validita této generalizace je měřitelná
Má nízkou reliabilitu (reliabilita = opakování výzkumu za stejných podmínek přinese stejné výsledky)	Má vysokou reliabilitu při silné standardizaci

Zdroj: Majerová (2008, s. 254)

Kromě systematickosti výzkumu se nesmí zapomínat na jednu velmi důležitou věc a tou je etická stránka výzkumu. Během výzkumu získává výzkumník mnoho informací, které by měly být zaznamenávány a interpretovány pravdivě a měla by zde být zachována určitá anonymita dotazovaných. Zvláště pak, pokud se jedná o citlivé informace. Výzkumník by měl přesvědčit o svých poctivých úmyslech. Musí získat důvěru dotazovaných a měl by se chovat tak, aby tuto důvěru nic nepodlomilo.

Při osobním pohovoru je důležité, aby na začátku každého rozhovoru nejprve představil průzkumník sám sebe a vysvětlil, čeho se daný výzkum týká a proč byl dotazovaný vybrán. Popřípadě sdělil, kde na něho vzal výzkumník kontakt. V případě dotazníků by výše uvedené informace měly být zahrnuty v průvodním dopisu. Tedy pokud jde o dotazníkové šetření na internetu nebo takové, které informant obdrží poštou. Častější formou je dotazníkové šetření, které probíhá v terénu, kdy výzkumník představí sám sebe, daný výzkum a následně klade informantům otázky přímo z dotazníku (Majerová, 2008, s. 80).

2.1 Výzkumné šetření

Na začátku samotného výzkumu je potřeba si ujasnit cíl, popřípadě problém, kterým se má výzkumník zabývat. Je nezbytné zjistit si vše potřebné, co už bylo o tomto či podobném typu problému zaznamenáno. Pokud bude pro výzkum zvolen kvalitativní způsob, může být popis zkoumaného problému širší. Díky tomu se nebude omezovat pole zájmů a z výzkumu mohou vyplynout i další nové skutečnosti, které původně nebyly definovány. V případě kvantitativní metody výzkumu je zapotřebí stanovit si co nejpřesněji zkoumaný problém, na jehož základě se pak mohou vytvořit hypotézy (Majerová, 2005, s. 76-77).

Následujícím důležitým krokem je výběr vhodné populace. Populace je soubor určitých jednotek, pro které jsou závěry výzkumu platné. Tato populace má své charakteristiky. Tvrdé charakteristiky jsou například určení demografických nebo sociálně ekonomických skutečností. Měkké charakteristiky zahrnují zájmy, postoje a znalosti.

Posledním krokem před zahájením samotného výzkumu by měl být předvýzkum, při kterém se zjišťuje, zda zkoumaná informace v dané populaci existuje (Disman, 2002, s. 93-113).

2.2 Formy a nástroje sběru dat

Pro každý výzkum je důležité zvolit vhodný přístup kvalitativního výzkumu a následně správnou techniku sběru dat. Na výběr je hned několik technik a záleží na výzkumníkovi, kterou pro svůj výzkum zvolí. Nejčastější formou sběru dat je rozhovor, případová studie, analýza dokumentů, popřípadě pozorování. Jako forma sběru dat této diplomové práce byl zvolen rozhovor.

Rozhovor je přímé dotazování respondenta (informanta) za účelem získání potřebných informací. Rozhovor může být standardizovaný (přesně určené otázky), polostandardizovaný (otázky jsou předem určeny, ale tazatel je může během rozhovoru drobně pozměňovat a rozvíjet). Rozhovor je možno provést face-to-face nebo například telefonicky. Výhodou rozhovoru je vyšší návratnost odpovědí, získání informací hlubšího a širšího zaměření. Nevýhodou je vysoký nárok na čas

a získání ochotných respondentů, kteří rozhovor absolvují (Lamsler, 1966, s. 116-117).

Výše uvedené typy rozhovorů Disman (2002, s. 140-176) doplňuje o nestandardizovaný rozhovor, který umožňuje zaznamenat ještě širší souvislosti mezi zkoumanými fenomény, a kromě toho dokáže eliminovat i případné chyby, které by mohly vzniknout při strukturovaném či polostrukturovaném rozhovoru v rámci špatně položených otázek. Kromě nestandardizovaného rozhovoru se v jeho publikaci můžeme setkat s pojmem „hloubkový rozhovor“, který je zvláštním typem polostandardizovaného rozhovoru a provádí se za pomoci psychologických metod a postupů. Jako poslední typ rozhovoru, zde Disman zmiňuje skupinový rozhovor. Tento typ rozhovoru bývá velmi málo strukturován a probíhá formou diskuse v malé skupině. Nejčastěji se jeho pomocí zkoumá skupinové chování. Jeho velkou nevýhodou je ztráta anonymity a tlak skupiny na jedince.

At' už výzkumník zvolí jakýkoliv typ rozhovoru, je důležité, aby během rozhovoru jak tazatel, tak informant cítili, že jde o oboustrannou rovnocennou komunikaci (Hendl, 2005, s. 166).

2.3 Analýza a interpretace dat

Analýza a interpretace dat je posledním krokem výzkumu. V této části se výzkumník zabývá tím, jak uspořádat data. Volí analytický postup, východiska a způsob interpretace výsledků svého výzkumu, popřípadě možnost zobecnění. Během analýzy dat často dochází k chybnému uspořádání, které se pro analýzu nehodí. Tato chyba může zapříčinit, že veškerá, do tohoto okamžiku provedená práce, může být použita jen z části. Riziko chyby se dá eliminovat tím, že výzkumník má jasno o uspořádání dat ještě před tím, než je začne vůbec shromažďovat (Majerová, Majer, 2003, s. 44).

Pro samotný výzkum této diplomové práce jsem použila kvalitativní metodu sběru dat. Sběr informací je proveden formou polostandardizovaného rozhovoru. Na základě již zmíněného cíle práce jsem stanovila okruhy rozhovoru. Pomocné otázky jsou jen zhruba naznačeny. Počítám s tím, že je během interview budu dle

potřeby měnit nebo je ani nevyslovím v případě, že informant bude mluvit sám a nebude se tak potřeba na dané téma doptávat.

Vzorek neboli populace, na který je tato práce zaměřena, jsou dospělí studenti vysoké školy UP oboru Andragogika.

Získané rozhovory, které jsem se studenty natočila, byly přepsány do papírové podoby. Následné zpracování proběhlo tak, že informace z rozhovorů byly seskupeny do skupin s podobným tématem.

Po získání informací, které z rozhovoru vplynuly, provedu interpretaci těchto dat.

3. PŘEDSTAVENÍ DALŠÍCH VÝZKUMŮ ZAMĚŘENÝCH NA VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

V následující kapitole jsou představeny tři další výzkumy na téma formálního vzdělávání dospělých. Ve všech případech se jedná o kvantitativní výzkumy. I když se tato forma výzkumného postupu liší od mnou zvolené formy, jde mi zde především o výsledky, ke kterým zmíněné výzkumy došly a nikoli o postupy, jak tyto výsledky získaly. V závěru práce se následně podívám, zdali se ve výzkumech objevují určité podobnosti či odlišnosti s výsledky mého výzkumu. Jak jsem již výše uvedla, bude se jednat o tři výzkumy.

První výzkum je z knihy „Učíme se po celý život?“ od Milady a Ladislava Rabušicových (2008, s. 41-60). Výzkum jsem si vybrala z důvodu podobného tématu, na jaký se zaměřuje i moje diplomová práce. Druhým důvodem bylo to, že výzkum byl z části prováděn na naší univerzitě v Olomouci. Kniha Rabušicových je koncipovaná do více částí, já se však pro účely této diplomové práce zaměřila pouze na část nazvanou Dospělí ve formálním vzdělávání. Najdeme v ní dva výzkumy, které byly provedeny s časovým odstupem zhruba 3 let. První byl proveden v roce 2005 a druhý v roce 2008. Nejprve se zaměřím na výzkum z roku 2005. I zde stále převládal tradiční vzorec vzdělávání a vůle nejdříve dokončit vzdělání a až poté vstoupit do světa práce.

V příloze je umístěna tabulka č. 6 přibližující průběh dalšího vzdělávání v roce 2005 u dospělých jedinců na všech úrovních. Z celkového počtu dotazovaných se jen velmi malá část respondentů rozhodla vrátit zpět ke studiu. Muži i ženy jsou zde zastoupeni stejnou měrou. Již zmíněná malá část zahrnuje všechny jedince vracející se ke všem typům formálního vzdělávání. Největší počet informantů si dokončil maturitní obor. Dále následovali jedinci, kteří se rozhodli absolvovat vysokou školu. Skupina s nejmenším počtem informantů se zaměřila na získání výučního listu. Z toho vyplývá, že se nejvíce respondentů vracelo ke studiu s vyšším vzdělávacím stupněm. Drobná odchylka, kterou zde můžeme pozorovat, je způsobena tím, že do tohoto výzkumu byli zahrnuti pouze respondenti s již dokončeným vzděláním.

Problémem, kterým se tento výzkum zabýval, bylo zjištění důvodů, co dospělé vede k dalšímu studiu. Ve většině případů šlo o pracovní kontext. Dle výzkumu měla více než polovina respondentů snahu zlepšit si možnost pracovního uplatnění. Další skupinu tvořili jedinci s potřebou osobního rozvoje. Nejmenší část jedinců, zhruba jedna čtvrtina studovala z důvodu požadavku zaměstnavatele. Ve výzkumu Rabušicových je uvedeno, že se zde mohou důvody lišit na základě věkových skupin. Mladší respondenti se vracejí do formálního vzdělávání hlavně z důvodu pracovních, kdežto respondenty vyššího věku vede ke vzdělání osobní rozvoj. To může být zapříčiněno nemožností studovat za dřívějších dob.

Pro zajímavost jsem do přílohy umístila další tabulku číslo 7, která kromě výše uvedených důvodů ke studiu obsahuje důvody s procentuálním poměrem respondentů, proč tito nepokračovali ve studiu na VŠ hned po získání maturitního vysvědčení či bakalářského titulu. Jako nejčastější důvod nepokračování ve studiu je spokojenost s dosaženým vzděláním. K dalším důvodům patřily například potřeba jít pracovat, neschopnost dostat se na školu svých přestav, finanční důvody, rodinné důvody, špatný pocit z předchozího vzdělávání, zdravotní důvody apod. Je zde nutné podotknout, že důvody se hodnotově mění dle toho, zda člověk skončil školu s maturitním vysvědčením nebo bakalářským titulem.

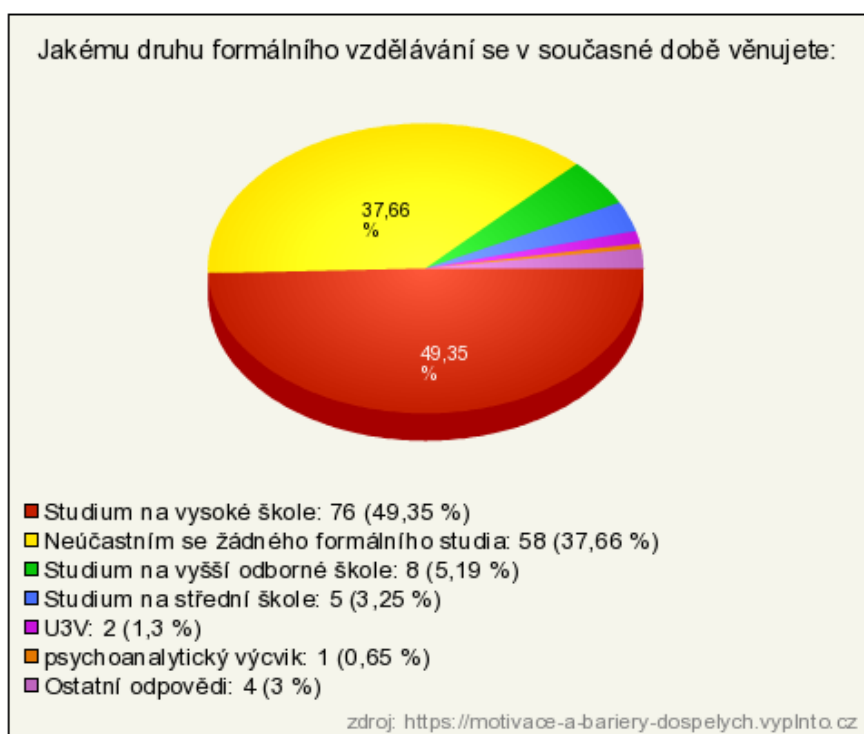
Dalším tématem, kterému se Rabušicovi věnovali, a je blíže specifikováno v tabulce č. 8, je postoj ke svým dovednostem a k jejich změně po zvýšení vzdělání (zahrnuje ekonomicky aktivní respondenty s různým stupněm vzdělání). Největší část informantů se domnívá, že jejich znalosti jsou pro výkon profese, kterou zastávají, dostačující a i kdyby došlo ke zvýšení jejich vzdělání, nějak by to situaci ve stávajícím zaměstnání nezměnilo.

V prvním výzkumu Rabušicových se k vysokoškolskému studiu v kombinované formě odhodlala pouze malá část respondentů. Protože to byl velmi malý vzorek pro analýzu, rozhodli se provést v roce 2008 ještě další dotazníkové šetření. Výzkum byl proveden u studentů společenských věd na Masarykově univerzitě v Brně a na univerzitě Palackého v Olomouci. Daný výzkumný vzorek byl nenáhodný, tudíž se nedají výsledky generalizovat, ale mohou sloužit pro ilustraci. Tento soubor obsahoval 312 respondentů. V převážné většině to byly ženy v průměrném věku 31 let. Je zde nutné podotknout, že téměř

polovina respondentů měla z předchozího studia dokončený nějaký stupeň vysokoškolského vzdělání. Díky tomuto faktu byl zřejmě převládající důvod ke vzdělání osobní rozvoj. Zlepšení pracovních možností bylo důvodem pro druhou nejpočetnější skupinu informantů a pouhý zlomek jedinců byl ovlivněn požadavkem zaměstnavatele. Jak uvádí manželé Rabušicovi, výsledky nového výzkumu jsou přesně opačné než výsledky původního výzkumu. Respondenty z předchozího výzkumu vedla k dalšímu vzdělávání spíše potřeba zlepšení pracovního uplatnění než osobní rozvoj. Protože se v obou případech výzkumů jednalo o odlišný vzorek, jsou výsledky spíše ilustrativní (Rabušicová, Rabušic 2008, s. 41-60).

Druhý výzkum, který bych zde chtěla zmínit, má název – „Motivace a bariéry dospělých k formálnímu vzdělávání“ (Motryczová, 2017). Výzkum byl proveden v roce 2017 formou internetového dotazníkového šetření. Celkový počet respondentů je 154 (116 žen, 38 mužů). Z toho se 96 respondentů věnuje dalšímu vzdělávání a z těchto 96 je 76 respondentů účastníky formálního vzdělávání na vysoké škole. Na prvním grafu je znázorněno, jakému typu vzdělávání se dotazovaní věnují. Kromě toho jsou zde zahrnuti i respondenti, kteří se momentálně žádnému vzdělávání nevěnují, popřípadě se vzdělávají jinak než formálním vzděláváním.

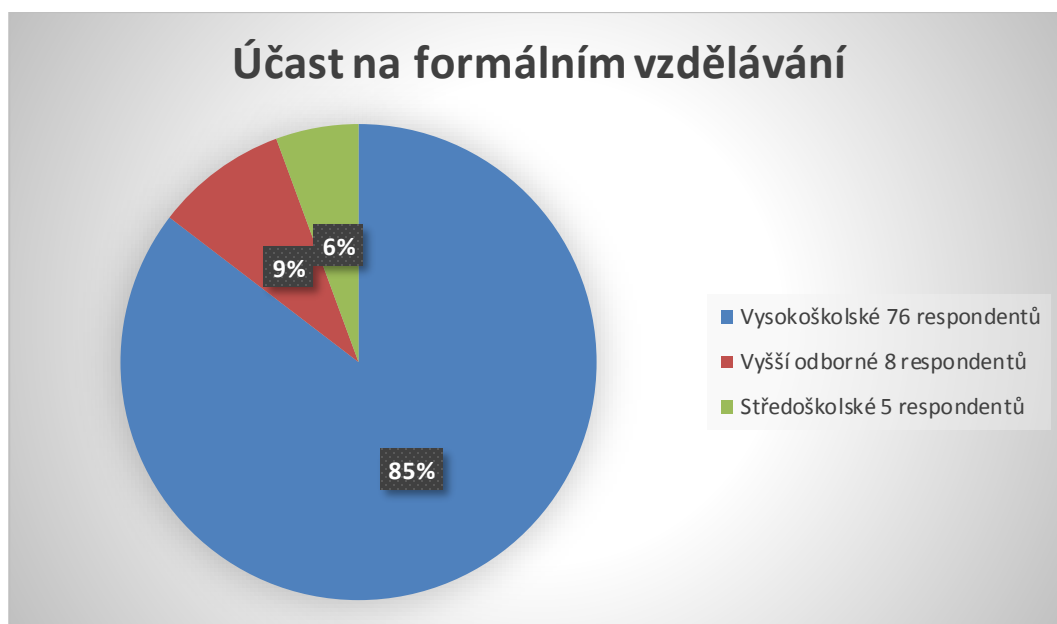
Graf č. 1 Druhy formálního vzdělávání

Zdroj: Motryczová (2017)

Druhý graf je věnován pouze formálnímu vzdělávání dospělých. Je z něj patrné, kolik z dotázaných respondentů se věnuje jakému typu studia. Jak již bylo výše zmíněno, nejvíce dospělých studentů můžeme najít v rámci formálního vzdělávání na vysokých školách.

Graf č. 2 Účast na formálním vzdělávání

Zdroj: Motryczová (2017)

Důvod výběru tohoto výzkumu je jednoznačný. Oproti předchozímu výzkumu se tento výzkum konal v nedávně době (březen až duben 2017) a data jsou tak více aktuální. Pro účel této diplomové práce použiji pouze část výše uvedeného výzkumu. Zaměřím se zde opět na důvody ke studiu.

První část tohoto výzkumu, kterou jsem si vybrala, v sobě zahrnuje otázku, proč se respondenti rozhodli pokračovat ve formálním vzdělávání. Nejvíce frekventovanou odpovědí na tuto otázku bylo, že se respondenti sami rozhodli k dalšímu studiu. Pouze jeden člověk odpověděl, že studuje pro zábavu nebo kvůli další možnosti uplatnění se na trhu práce. Kompletní přehled dat k otázce, proč se rozhodli studovat, je uveden v tabulce, která je umístěna v příloze. Po bližším prostudování informací z tabulky č. 9 v příloze, jsem zjistila určitou podobnost s předchozím výzkumem v odpovědi na danou otázku. Oba dva výzkumy zde mají dosti podobnou frekvenci u odpovědi, že to byl požadavek zaměstnavatele.

Další otázka výzkumu byla, co je pro respondenty formální vzdělávání. Přesná specifikace odpovědí je v tabulce číslo 10 v příloze. Mezi nejčastější odpovědi patří seberealizace a hned za ní se objevuje příprava na budoucnost. Kromě zmíněných odpovědí se zde nachází i odpovědi další, které byly vyřčeny

pouze jedním respondentem. Na uvedenou otázku, čím je pro ně formální vzdělávání, odpověděli: baví mě to, je to otázka prestiže, nutné zlo, nutnost pro vykonávání určitého povolání nebo je to součást rozvoje vlastní osobnosti.

Další oddíl výzkumu byl zaměřen na to, co respondenti očekávají od formálního vzdělávání, viz tabulka číslo 11. Nejvíce informantů se shodlo na tom, že očekávají lepší uplatnění na trhu práce. Hned v závěsu zde zmiňují prohloubení znalostí a vlastní seberealizaci. Odpověď s nejmenší četností je udržení si jejich stávající pozice. I v tomto případě zde byly i další odpovědi jednotlivců. Ty však pro můj výzkum nejsou důležité, protože se jednalo o odpovědi lidí, kteří se momentálně neúčastní žádného dalšího formálního vzdělání.

Další okruh výzkumu tabulka číslo 12, se zaměřuje na fakt, zda účastníky někdo motivoval ke studiu. Zde bylo zjištěno, že největší podíl zde má rodina (Motryczová, 2017).

3.1 Zahraniční výzkumy

V posledním případě jsem se zaměřila na zahraniční výzkumy. Důvodem výběru je zjištění, zda mohou být důvody pro studenty v českých poměrech podobné důvodům studentů v zahraničí. Výzkumů na téma důvodů dospělých ke studiu na vysoké škole je nesčetné množství, proto se budu snažit uvést jen některé a shrnout jejich poznatky.

První výzkum je z fakulty Manhattanville College v Purchase v New Yorku. V tomto výzkumu přišli na to, že jsou čtyři důvody ovlivňující vzdělávání dospělých:

- Podpora současné kariéry
- Změna stávající kariéry
- Udržení si své pracovní pozice
- Splnění požadavků kladených zaměstnavatelem

Toto jsou nejčastější důvody pro vzorek populace čítající 1500 respondentů. Je tedy zřejmé, že většina dospělých se podílí na vzdělávání kvůli zaměstnání, ať už stávajícímu nebo budoucímu.

Kromě uvedených důvodů ke studiu na vysoké škole zde výzkumník poukazuje na tři důležité faktory, které ovlivňují jak návrat ke studiu, tak samotné úspěšné studium dospělých. Těmito faktory jsou účast, vytrvalost a vhodná stimulace. Kromě uvedených faktorů jsou velmi často spouštěčem rozhodnutí ke studiu různé životní události jedinců. Někdo přemýšlí o studiu i několik let aniž by podnikl jakékoli kroky k tomu, aby začal. Pak se v životě jedince něco stane, a tato událost způsobí, že se dospělý sám přihlásí do formálního vzdělávání (Montanaro, 2012).

Druhý výzkum z Nairobské univerzity zaměřený na stejné téma vzdělávání dospělých si stanovil hypotézy, které byly výzkumem verifikovány. První z hypotéz byla o pozitivním vztahu vzdělávání dospělých a jejich kariéry. Druhá se zaměřila na vztahy mezi vzděláním a osobním naplněním dospělého jedince. Z výzkumu vyplynulo, že pro většinu respondentů bylo hlavním důvodem ke studiu pracovní uplatnění a kariéra. Až poté se zde objevuje osobní naplnění jedince (Manyeki, 2007).

Třetí ze zahraničních výzkumů poukazuje na skutečnost, že důvody ke studiu se mohou lišit i podle věku jedince. Věk je zde důležitým faktorem. Jiné důvody bude mít člověk kolem 30 let a jiné zase člověk v předdůchodovém věku. Tento výzkum byl zaměřen na účastníky vzdělávání v předdůchodovém věku. Pro 3/4 respondentů byl důvodem ke studiu osobní rozvoj, pro zbylou 1/4 to byl kariérní a profesní rozvoj.

Výsledky tohoto výzkumu uvádím spíše pro zajímavost vzhledem k tomu, že vzorek mého výzkumu tvoří převážně respondenti, kteří jsou zhruba v polovině svého produktivního věku. Výsledky uvedeného výzkumu by mohly být porovnány s výzkumy z Univerzity třetího věku (Latchman, 2013).

Na základě všech zjištěných informací mne napadla myšlenka, jaký je rozdíl v prožívání studia u dospělých studentů kombinované formy a studentů, co studují vysokou školu hned po střední škole. Mám zde na mysli rozdíly ve vnímání studia, v orientaci na cíl, ve zvládnání stresových situací a podobně. Dospělí mají už určité životní zkušenosti, praxi a často se potýkají s nedostatkem volného času. Proto v převážné většině, když už se rozhodnou pro kombinované studium, si jsou jistí, že potřebují vystudovat daný obor, který jim bude ku prospěchu.

U dospělých studentů budeme jen těžko asi hledat důvody ke studiu, jako například:

- Prodloužení si mládí a oddálení se zapojení do pracovního procesu
- Student si není jist, co chce v budoucnu dělat, tak si prostě zvolí nějakou vysokou školu a uvidí
- Absolvování sice zajímavého oboru, ale se zcela minimální šancí využití v praktickém životě a pracovním procesu
- Studium oboru, který je ne baví a nechtějí ho dělat, ale přejí si to rodiče

Navázat na tuto domněnku a získat doplňující informace se pokusím z následujícího výzkumu, který se tomuto tématu již věnoval.

Zmíněný výzkum má název Non-traditional students at university a autory jsou Juhani Rautopuro a Pertti Vaisanen (2001). Jak již samotný název napovídá, výzkum je zaměřen na netradiční studenty a rozdíl mezi mladými studenty a dospělými jedinci studujícími vysokou školu. Dospělým jedincem se zde myslí osoba starší 25 let.

Samotný výzkum byl proveden formou dotazníků napříč různými fakultami na University of Eastern Finland v Joensuu v roce 1995. Výsledné studie pak byly provedeny v roce 1996 a 1998. Cílem této studie bylo porovnat rozdíly studentů dle jejich věku se zaměřením na jejich cílovou orientaci, pozitivní zkušenosti s učením, vnímání stresu při studiu, spokojenost s kvalitou výuky a mírou odchodů studentů. Výzkumníci uvádějí, že v dnešní době tvoří dospělí studenti velkou část univerzitní populace. V některých zemích je to dokonce většina. Mnozí tito jedinci studují pro svou „druhou kariéru“. Tento fakt se potvrdil i v rámci mého výzkumu, kdy Dana uvedla, že studuje to, co ji baví a po dokončení studia by ráda změnila svoji pracovní profesi.

Předběžné výzkumy vykazují následující fakta. Problémem, se kterým se při studiu mohou dospělí studenti potýkat, je nedostatek volného času. Tento fakt může mít vliv na to, že studium nedokončí. Výzkumníci zde ale doplňují, že pokud je dospělým jedincům zajištěno podpůrné sociální prostředí, jejich vytrvalost ke studiu je pevnější. Jak se ukázalo, velký vliv na setrvání ve škole má také samotná spokojenost studentů s výukou a vyučujícími a podpora členů fakulty. Dalším poznatkem výzkumu je, že dospělí studenti mají problém s integrací do života

studentů. Naproti tomu se zde objevuje zaměření na stanovený cíl, silná vytrvalost k dosažení vysokoškolského vzdělání a lepší studijní dovednosti a intelektuální růst. Příklad pozitivního ukazatele je i v pozitivitě jejich vlastního sebepojetí. Při samotném studiu dávají přednost různým způsobům výuky, jsou méně impulzivní a jejich myšlení je abstraktnější. Co se týká úzkosti při studiu, tak dle výzkumu mají větší obavy ženy. Tato úzkost pramení z toho, že se obávají neúspěchu ve studiu. Tato obava může být někdy tak velká, že se studenti raději rozhodnou pro ukončení studia jejich odchodem z VŠ. V překonání této obavy jim může pomoci sociální interakce s vrstevníky a členy fakulty, kvalitní výukové prostředí a celková spokojenost s výukovými metodami.

V následující části přiblížím výsledky samotného výzkumu. Jak již bylo uvedeno, výzkumu se zúčastnily různé věkové skupiny a studenti studovali na různých fakultách. Já se zaměřím pouze na všeobecné výsledky dospělých jedinců.

První část výzkumu byla věnována orientaci studentů. Z výzkumu vyplývá, že dospělí studenti jsou více akademicky orientovaní. Znamená to, že mají například lepší vědecké myšlení, jsou více orientovaní na cíl, mají vyšší vnitřní orientaci ke studiu a oproti jejich mladším kolegům je důvodem ke studiu jejich samotné vzdělávání. U mladších studentů se zase objevuje vyšší profesní orientace se zaměřením na jejich budoucí povolání.

Další oblast, na kterou se výzkumníci zaměřili (Rautopuro&Vaisanen, 2001), byly předčasné odchody studentů. Pokud opět shrnu výsledek, tak výzkumníci přišli na to, že dospělí studenti mají menší procento odchodů z vysoké školy, než je tomu u tradičních studentů.

Následuje oblast pozitivních zkušeností studentů s učením. Všeobecně lze říci, že pozitivní zkušenost se studiem je vyšší u netradičních neboli dospělých studentů. Vědci však podotýkají, že je zde rozdíl mezi fakultami. V rámci humanitních oborů je pozitivní zkušenost vyšší, než v rámci přírodovědecké fakulty. Pro doplnění zde ještě uvádí, že dospělí studenti mají větší radost ze studijních úspěchů a zvyšuje jim to sebevědomí.

Vnímání akademického stresu se v průběhu studia u všech jedinců postupně mění. Na počátku studia mají netradiční studenti nejnižší ukazatel stresu ze studia.

Během studia však stres postupně stoupá a ke konci studia jejich procento stresu dokonce převyšuje tradiční studenty. Tento výkyv by mohl být způsoben například tím, že se blíží konec studia a s tím spojené závěrečné zkoušky.

Co se týká studijních výsledků, mladší žáci jsou na tom o něco lépe než dospělí studenti. Výjimkou je však přírodovědecká fakulta, kde jsou na tom s hodnocením lépe právě dospělí studenti. Celkově lze říci, že dospělí své počáteční nedostatky mohou kompenzovat tím, že do studia promítají své bohaté zkušenosti a pracují mnohem svědomitěji než jejich mladší kolegové.

Posledním bodem byla spokojenost s interakcí mezi učitelem a žákem. V této oblasti nebyly nalezeny žádné větší rozdíly mezi tradičními a netradičními studenty. V závěru tohoto výzkumu je uvedeno, že zjištěné výsledky mohou posloužit jako základ pro lepší pochopení dospělých studentů. Dospělých studentů stále přibývá, a tak výzkumníci připomínají, že by se měl brát zřetel na rozdíly mezi tradičními a netradičními studenty. Mělo by se podporovat jejich úsilí, potřeby a myslet na to, že si do vzdělávání již přinášejí určité životní zkušenosti, které mohou ovlivnit jejich pohled na vzdělání i samotný proces vzdělávání. Doporučením výzkumníků je realizace dalšího výzkumu, který by byl zaměřen právě na skupinu netradičních studentů a pomohl by zmapovat vhodné prostředí, které by vyhovovalo jejich potřebám a cílům ve vzdělávání (Rautopuro&Vaisanen, 2001).

V návaznosti na přechozí výzkumy se v další části práce pokusím koncipovat svůj vlastní výzkum. Ke zvolení kvalitativní metody mne inspiroval fakt, že předchozí prezentované výzkumy byly provedeny kvantitativní formou, při níž získaly informace na přesně formulované otázky. Já bych se ráda pokusila jít za hranici těchto otázek a objevit další skutečnosti, které nebyly vyřčeny.

4. EMPIRICKÁ ČÁST

V předchozí teoretické části textu bylo uvedeno, že cílem práce bude snaha o nalezení a charakteristika důvodů, proč se dospělý jedinci vrací na vysokou školu. Dále zde byly představeny výzkumy věnující se podobné tématice, jejichž závěry a zjištění mi posloužily jako možný zdroj informací pro můj výzkum. Dále přiblížím výzkumný problém, cíl této práce a výzkumný soubor. Na základě cíle budou stanoveny možné okruhy indikátorů, které mohou obsahovat zmiňované důvody ke studiu. Poté přistoupím k popisu zvolené metody a upřesnění sběru dat. Předposlední část práce bude věnována analýze dat a představení zjištěných výsledků. V poslední části práce se pokusím zmapovat možné odlišnosti, popřípadě podobnosti s výše uvedenými výzkumy, které v rámci mého výzkumu mohou vyplynout.

Pro mnou provedený výzkum byla zvolena kvalitativní metoda výzkumného přístupu případové studie. Tato metoda se zdá být nejvhodnější pro zkoumání relativně malého okruhu zkoumané oblasti. Díky tomuto malému vzorku zde není zapotřebí provádět výzkum pomocí statistických metod popřípadě jiným způsobem kvantifikace (Hendl, 2005, s. 104-116).

V rámci této diplomové práce jde o mnoho-případovou studii, protože je průzkum proveden s více informanty. Jedná se zde o podrobný výzkum určitého aspektu, což je hledání důvodů studia na vysoké škole u každé z oslovených osob zvlášť. Snahou je nalezení možných příčin, faktorů, postojů popřípadě zkušeností, jež mohou mít k dané události vztah. Kladené otázky budou mít podobu „myslíš si, jaký je tvůj názor“ .

Hendl (2005, s. 50) dále dodává, že kvalitativní výzkum je proces hledání a porozumění danému sociologickému nebo lidskému problému, ne pouze jeho popis. Tento problém nikdy nebývá zcela ohraničen, ale během výzkumu se stále vyjasňuje. Pro samotný výzkum můžeme použít hned několik různých metod a v případě potřeby je i kombinovat. Jak už bylo výše zmíněno, mnou zvolená metoda je rozhovor.

Předmětem výzkumu práce bude prozkoumat, zda existují určité důvody, které mohou dospěle přesvědčit, podpořit či utvrdit k dalšímu vzdělávání na vysoké škole.

4.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumu je zachytit a zmapovat možné důvody ke studiu a hlouběji prozkoumat ty důvody, které nejvíce ovlivňují dospěle k tomu, aby ve svém věku znovu začali studovat na vysoké škole. Pokusím se zjistit, zda mohou být některé důvody pro skupinu společné popřípadě, jestli se liší.

Protože jsem sama součástí dalšího vzdělávání dospělých na vysoké škole, vybrala jsem si pro určení cílů práce následující tři typy cílů:

Personální – jsem součástí zkoumaného vzorku a tak mne zajímá, zda se mé důvody budou shodovat, popřípadě zda budou podobné jako u mých spolužáků

Intelektuální – zde se budu snažit objevit faktory, které hrají hlavní roli při rozhodování pro studium na vysoké škole, oboru Andragogika

Praktické – pokus o zjištění, zda se absolvování vysoké školy, oboru Andragogika, může nějak projevit v pracovním či soukromém životě absolventů tohoto oboru (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 69-70)

Po stanovení výzkumného problému a cíle výzkumu je důležité si dobře formulovat výzkumné okruhy. Musíme si představit, co vše z výzkumného problému se k nim může vztahovat (Majerová, Majer, 2003, s. 158). Dané okruhy by měly správně sledovat výzkumný cíl, a protože se v tomto případě jedná o kvalitativní výzkum, okruhy či případné otázky by měly mít širší zaměření tak, aby nepotlačovaly důležité jevy. Je vhodné si stanovit jednu hlavní otázku a následně další doplňující podotázky, které tu hlavní otázku doplňují (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 159).

Během samotného výzkumu je ještě možné výzkumnou oblast upravovat a doplňovat. Je to dáno pružností kvalitativního výzkumu (Hendl, 2005, s. 49-51).

Následující okruhy vychází z cíle této práce, který je zaměřen na nalezení důvodů dospělých ke studiu na vysoké škole se zaměřením na obor Andragogika. Na základě tohoto cíle a výsledků předchozích výzkumů, jsem si stanovila čtyři

hlavní okruhy které mohou být dále rozvíjeny dle potřeby a zjištění nových informací.

- Důvody ke studiu na vysoké škole z hlediska uplatnění
- Osobní důvody ke studiu na vysoké škole
- Vliv okolí informanta k dalšímu vzdělávání na vysoké škole
- Hlavní důvod pro výběr oboru Andragogika

Poslední z okruhů je zároveň i hlavní otázkou. Kromě těchto okruhů a hlavní otázky „Jaký je tvůj důvod pro výběr oboru Andragogika“ byly dle potřeby kladeny ještě doplňující otázky rozvíjející oblast profese, okolí respondenta, věku informanta, popřípadě nějaké další osobní důvody. Dále pak otázky týkající se předchozího studia nebo důvod, proč nepokračovali přímo po dokončení střední školy na školu vysokou. Otázky byly kladeny všeobecně, aby nedocházelo k ovlivňování informantů. Tito již na začátku rozhovoru byli informováni o tom, že mne zajímá jejich osoba a jejich důvody ke studiu.

4.2 Volba metody výzkumného šetření

Jak již bylo v předchozím textu několikrát zmíněno, pro tento výzkum byla zvolena kvalitativní forma – případová studie. Metodou tohoto výzkumu bude polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor neboli interview je nejběžnější způsob kontaktu mezi dvěma lidmi, majících zájem se o sobě něco dozvědět. Jeho využití můžeme nalézt ve všech vědách zaměřených na zkoumání člověka. Není tak pouze sociologickou metodou.

Pro tento výzkum byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který je někde na pomezí mezi strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. Polostrukturovaná forma tkví v tom, že výzkumník má předem připravené možné okruhy a v případě potřeby se doptává doplňujícími otázkami. Doplňující otázky umožňují dotazovanému vyjádřit se širěji a zmínit i věci, které by ho před položením otázky nenapadly. Je zde ovšem důležité, uvědomit si typ zkoumaného vzorku a otázky upravit do takové podoby, aby jim informanti rozuměli.

Jak dále Majerová (2005, s. 254) uvádí, úspěšnost samotného rozhovoru závisí na různých okolnostech. Kromě již zmíněné etické stránky, slušnosti, představení důvodu rozhovoru a ujištění informanta o anonymitě výzkumu je zde dalších deset bodů, které by měly být při správném rozhovoru dodrženy:

1. Představte výzkum a věnujte několik minut nezávaznému rozhovoru.
2. Vždy pamatujte na cíl rozhovoru. Nesklouzávejte k jiným tématům.
3. Pokládejte otázky přirozeně.
4. Důležité je při rozhovoru pozorně naslouchat a reagovat na to, co informant říká.
5. Připravte svůj zevnějšek a prostředí informantů, se kterými hodláte dělat rozhovor.
6. Místo provedení rozhovoru by mělo být klidné a příjemné.
7. Snažte se z dotazovaného dostat co nejvíce informací. Nespokojte se jen se strohými odpověďmi.
8. Respektujte odpovědi dotazovaného a podpořte ho v tom, aby svůj názor co nejpřesněji vyjádřil.
9. Stále na sobě pracujte. Toho docílíte neustálou praxí.
10. Nikdy nezapomínejte na zdvořilost a poděkování za ochotu zúčastnit se rozhovoru (Majerová, 2005).

4.3 Výzkumný soubor a sběr dat

Gavora (2000, s. 59-60) ve své publikaci Úvod do pedagogického výzkumu uvádí, že předmětem výzkumného jevu jsou osoby, věci nebo procesy, které jsou označovány jako subjekty výzkumu. Tito lidé tvoří základní soubor, ze kterého se dá vybrat jen část respondentů, kterou pak označujeme jako výběrový soubor.

Jako základní soubor informantů pro tento výzkum byli vybráni studenti kombinovaného studia Univerzity Palackého v Olomouci, oboru Andragogika. Jedná se zde o záměrný výběr informantů a to na základě jejich relevantních znaků,

kteře jsou důležitě pro dané zkoumání. Jedním ze znaků je například to, že všichni jsou studenti zmíněného oboru Andragogika.

Tento záměrný výběr má v sobě i prvky náhodného výběru a to z důvodu, že ze základního souboru, který tvoří celkem 45 žáků, z toho 36 žen a 8 mužů, bylo postupně náhodně vybráno pět informantů. Daný počet nebyl na začátku výzkumu stanoven. K tomuto číslu jsem dospěla díky skutečnosti, že u všech informantů, se kterými jsem postupně absolvovala rozhovor, byly zjištěny značně se podobající důvody a další rozhovory už nepřinášely žádné další zvrtné a překvapující informace. Z tohoto důvodu jsem již nové informanty nehledala a skončila jsem na čísle pět.

Tabulka č. 13 Vzorek informantů výzkumu

Jméno	Pohlaví	Věk	Profese
Zbyněk	Muž	48	Voják z povolání
Jan	Muž	37	Vedoucí pošty
Dana	Žena	43	Sociální pracovnice
František	Muž	28	Náborář ve výrobní společnosti
Petra	Žena	41	Personalista

Po určení výchozího vzorku došlo k samotnému sběru dat. V tomto případě nebyl žádný problém s oslovením vybraných informantů, popřípadě s úpravou jazyka, který by bylo potřeba při rozhovoru použít. Jsou to moji spolužáci, dobře se známe a vzhledem k tomu, že studujeme stejný obor tak i výzkumný jazyk je nám všem dobře srozumitelný. První kontakt proběhl osobně a všichni oslovení, které jsem o rozhovor požádala, souhlasili. Vysvětlila jsem jim účel těchto rozhovorů a dopředu jsme se domluvili na termínu, kdy rozhovor zrealizujeme. Místo rozhovoru nebylo nějak specifikované, vyplynulo z momentální situace. Některé rozhovory tak probíhaly přímo ve škole, jiné ve firmě dotazovaného a jeden dokonce v restauraci Mučírna Olomouc.

Před každým rozhovorem jsem si připravila diktafón, psací pomůcky a list papíru pro případné poznámky.

Po setkání na předem smluveném místě jsme prohodili pár obecných vět. Pak jsem ještě jednou vysvětlila, k čemu budou získaná data z rozhovoru použita, a že veškeré zjištěné údaje budou anonymní. Posléze jsme se spolu s informantem pustili do nahrávání samotného rozhovoru. Během rozhovoru, kdy jsem na začátku zmínila, že mne zajímají jejich důvody ke studiu, jsem se snažila, aby informanti co nejvíce mluvili sami. Do rozhovoru jsem vstupovala, když se informant zastavil a nevěděl, co dál říci. Dále pokud mne zaujala nějaká jeho myšlenka a chtěla jsem se tak na něco doptat nebo v případě potřeby získání informací i z jiné oblasti. Někdy také bylo nutné informanta usměrnit, v případě, kdy se naprosto odchýlil od daného tématu. Po ukončení rozhovoru jsem poděkovala za ochotu a účast na tomto výzkumu. Každý z rozhovorů trval zhruba kolem 15 minut a byly provedeny v období leden až červen 2017. Musím zde dodat, že všichni informanti byli velice ochotní a neměli s otázkami a odpověďmi jakýkoli problém. Na závěr ještě dodali, že pokud by byla potřeba cokoli doplnit, mohu je bez problému kontaktovat.

4.4 Postup zpracování dat

Po nahrání všech rozhovorů na diktafón jsem přistoupila k jejich přepisu do písemné podoby. Zvolila jsem zde formu částečného přepisu. Všechny přepsané rozhovory byly následně vytištěny.

4.5 Analýza a interpretace dat

Pro analýzu dat jsem zvolila techniku otevřeného kódování. Kódování je postup přiřazování kódů kvalitativním údajům získaných při empirickém výzkumu. Samotné kódy mají nejčastěji podobu čísel, písmen nebo značek. V kvalitativním výzkumu to jsou slova či slovní spojení. Účelem kódování je získání dat do podoby, aby mohly být zpracovány a vyhodnoceny. V případě rozhovorů se jedná o odpovědi zapsané ve formě textu (Hendl, 2016, s. 58-60). Kódy získané v rámci otevřeného kódování se nejčastěji seskupují dle jejich podobnosti či souvislosti.

Tím se začíná budovat hierarchický systém kódů, které mají příslušnost ke stejnému jevu (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 221). Kódování je tak možno provádět následujícím způsobem. „Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména. S takto nově pojmenovanými fragmenty textu výzkumník pak dále pracuje“ (Švaříček, 2007, s. 211)

V rámci otevřeného kódování jsem použila techniku kódování v ruce. Do vytištěných rozhovorů jsem si dělala poznámky a barevně označovala jednotlivé kategorie a související pojmy, které jsem následně seskupovala a vyhodnotila.

Kategorie vytvořené otevřeným kódováním:

Důvody ke studiu na vysoké škole z hlediska uplatnění:

Kategorie kariérní perspektiva a kvalifikace v sobě zahrnuje následující kódy:

- povýšení, očekávání zaměstnavatele, uplatnění na trhu práce, jít do hloubky, uplatnění v práci

V této kategorii jsou zahrnuty důvody informantů pro studium na VŠ z hlediska uplatnění. Všichni informanti se shodli na tom, že hlavním důvodem je právě zmíněná kariérní perspektiva nebo zvýšení kvalifikace, popřípadě oboje. Rozdíl zde byl akorát v tom, že někdo to dělá z momentální potřeby a někdo pro budoucnost.

„...když neudělám vysokou, tak nemohu povýšit...s bakalářem jsem na stropu...a já chci zůstat v armádě a povýšit ...“ (Zbyněk)

„...určitě ta kvalifikace...potřebuji mít tu vyšší kvalifikaci, protože to zaměstnavatel očekává...pokud bych nešel studovat, je dost možné, že bych na té své pozici nemohl zůstat... to vysokoškolské vzdělání je tam vyžadováno...kariérní perspektiva je možná v nějakém dalším horizontu...“ (Jan)

U Zbyňka a Jana se jedná o aktuální potřebu. Oba pracují ve státní sféře a tak se na ně vztahují pravidla a předpisy pro udržení se na stávajících pozicích,

popřípadě možnosti povýšení. Pro každý určitý stupeň je nutné dosáhnout požadovaného vzdělání.

„...v současném zaměstnání ne...andragogika není obor, který je uznávaný pro kvalifikaci na tuto profesi...je to výhled do budoucna...rozšíření si této oblasti, abych na trhu práce pak mohla nabídnout víc...“ (Dana)

V případě Dany se jedná o potřebu do budoucna, protože pro své současné povolání to nepotřebuje. Dana začíná uvažovat nad tím, že se po dokončení této školy pokusí změnit svou profesi.

„...začal jsem pracovat na personálním oddělení a tam jsem si řekl, že by možná stálo za to v těch věcech, ve kterých pracuji, jít do hloubky a vidět je odborně...“ (František)

„...je tam spousta zajímavých věcí, které se v práci mohou hodit...“ (Petra)

Kategorie získání nové práce obsahuje následující kódy:

- jistota stávající práce, posun v práci, širší uplatnění na trhu práce, obavy z hledání nové práce, čas pro hledání nové práce, dlouholetá praxe

Nikdo z uvedených informantů momentálně neřeší získání nové práce díky studiu na vysoké škole. Žádný z nich aktuálně nehledá novou práci. Dana zde zvažuje možnost, zda až po dokončení studia nebude na čase změna práce. František počítá s tím, že v budoucnu se postupně bude posouvat na nové vyšší pozice.

„...stávající práci mám jistou...pokud nebudu mít magistra, tak nemohu povýšit... a já chci povýšit...mezi kapitánem a majorem v té odbornosti není nějaký zásadní rozdíl...je to vyšší, ale je to pořád jedna firma...“ (Zbyněk)

„...rozšířil jsem si obzory...kdybych teoreticky skončil ve své práci...v této fázi však ne....neměl bych takový strach najít jinou práci...uplatnění na tom pracovním trhu bych měl širší...“ (Jan)

Jan, jako vedoucí pošty, si dobře uvědomuje, že jeho práce je velice specifická. Ví, že pokud by mělo někdy dojít ke změně profese, tak by to pro něj nebylo jednoduché z důvodu, že na poště pracuje hned od dokončení gymnázia a nikdy v jiném oboru nepracoval.

„...když ten obor studuji, tak už přemýšlím o tom, jestli pak nebude na čase hledat si novou práci...uplatnit se v rámci té andragogiky...“ (Dana)

V tomto případě už Dana řekla přímo a nahlas, že po dokončení školy bude zřejmě na čase hledat si novou práci.

„...mám zájem se potom postupně posouvat na nějaké vyšší pozice...specialisty a určitě na tyto pozice potřebuji toto vzdělání...“ (František)

„...mám dlouholetou praxi v personalistice...kdybych chtěla hledat novou práci, tak se asi bude nový zaměstnavatel dívat právě na tu praxi a ta škola už tam bude spíš jako bonus...“ (Petra)

Kategorie zaměřená na zvýšení platu po dokončení vysoké školy byla spojena s následujícími kódy:

- rozdíl v platu, v současnosti ne, ruku v ruce s novou profesí, státní sféra versus soukromá

Kromě Zbyňka se všichni shodli na tom, že studium na vysoké škole nedělají pro momentální získání vyššího platu. Ale samozřejmě možnost finančně si polepšit

jde ruku v ruce například s novou pracovní příležitostí, kterou by do budoucna třeba mohli získat.

„...zákon dělá rozdíl v platu mezi kapitánem a majorem pět tisíc korun...“ (Zbyňek)

U Zbyňka je tento důvod podpořen tím, že pracuje ve státní sféře a tam většinou po dosažení určitého stupně vzdělání nají zaměstnanci nárok na posun do vyšší platové třídy a pokud o to mají zájem, mohou být i v některých případech povýšeni.

„...na své pozici bez jakékoli možnosti zvýšení platu...“ (Jan)

Jan sice také pracuje ve státním podniku, ale protože už je na místě, kde je požadováno vysokoškolské vzdělání, které si teď dodělává, tak se momentálně nemá kam dál posunout.

„...pokud zůstanu u stávajícího zaměstnání, co vykonávám, tak ne...v jiném zaměstnání by ta možnost možná byla...“ (Dana)

„...maximálně jako ruku v ruce v rámci nějaké nové pozice...“ (František)

„...tohle má vliv jen ve státní sféře, v soukromé ne...nepředpokládám, že bych někdy šla do státní sféry...“ (Petra)

Kategorie zaměřená na důvod udržení si stávající pozice a s tím spojené kódy:

- získat zpět svou práci, udržení pozice, není třeba pro kvalifikaci

U dvou informantů se objevuje spojení mezi potřebným vzděláním a udržení si stávající pozice. Jak zde však podotkli, týkalo se to spíše potřeby dosažení bakalářského vzdělání než navazujícího magisterského.

„...mám hodnost kapitána, ale chci postoupit...než jsem šel ale studovat bakaláře, tak jsem o své místo přišel...a pak jsem se vrátil, když jsem dodělal Bc...takže to prvotní terciální vzdělání bylo zaměřeno, abych se dostal zpět...“ (Zbyněk)

„...je dost možné, že bych právě na té své pozici nemohl zůstat...potřebuji mít tu vyšší kvalifikaci, protože to zaměstnavatel očekává...“ (Jan)

Opět zde u Jana a Zbyňka vidíme důvody spojené s jejich prací jako státních zaměstnanců.

„...andragogika není obor, který je uznávaný pro kvalifikaci na tuto profesi...“ (Dana)

„...určitě ne...dosažení další vysokoškolského vzdělání nemá na mou stávající pozici žádný vliv...“ (František)

„...není zde žádné spojení mezi dalším vzděláním a mou aktuální prací...“ (Petra)

Kategorie získání dobrého pocitu ze získaného vzdělání je spojena s obsahem těchto kódů:

- zažití úspěchu z dobrých výsledků, užití v praxi, získání užitečných informací, pozitivní efekt a posun kupředu

Informanti uvedli, že i když o tom třeba na začátku takhle neuvažovali, je zde jednoznačný dobrý pocit ze získaného vzdělání. První dva informanti se zaměřili hlavně na pocit ze studijních úspěchů. Zbytek informantů to pojal všeobecně, cokoli, co se dozví a naučí, má pozitivní efekt jak na samotného člověka, tak na jeho profesi.

„...baví mě psát ty seminárky a zažívat úspěch, když udělám zkoušku...já si to užívám...“ (Zbyněk)

„...takhle jsem o tom vůbec nepřemýšlel, ale je pravda, že mám vždy dobrý pocit po úspěšném dokončení semestru...prvotní důvod ke studiu to v mém případě určitě nebyl...“ (Jan)

„...cokoli nového, co se člověk naučí v oblasti, co ho zajímá, v něm musí vzbudit dobré pocity...pokud to může použít i v praxi...“ (Dana)

„...je to pro mě důležité...dobrý pocit z toho, když se dozvím něco nového a užitečného...“ (František)

„...dobrý pocit z toho, že se ve škole něco nového dozvíš...nutí tě to si něco přečíst, v něčem se vzdělávat...studium na člověka má tak pozitivní efekt, posouvá ho dopředu a kultivuje ho...“ (Petra)

Kategorie rozšíření znalostí v oblasti, co účastníky zajímá, jako jeden z důvodů k návratu na vysokou školu má následující kódy:

- potřeba vysokoškolského diplomu, ideální obor pro práci, získání znalostí z nové oblasti, obohacení stávající práce

Kromě Zbyňka, u kterého na počátku nešlo o rozšíření znalostí v oblasti, co ho zajímala, a který zvolil tento obor pouze z důvodu, že potřeboval vysokoškolský titul a nebyla zde matematika, tak zbytek respondentů od prvopočátku studuje tento obor právě z důvodu, že je tento obor zajímavý a chtěli si v něm rozšířit obzor. Zbyněk však dodal, že aniž by to tušil, tak si v podstatě vybral školu tematicky zaměřenou na to, co celý život dělal.

„...prvotně jsem šel do školy, protože potřebuji papír... sekundární efekt to má, že mě to baví a že to má pro mne přínos, že jsem si něco rozšířil...naštěstí, jsem se trefil do něčeho, co jsem celý život dělal...“ (Zbyněk)

„...má to souvislost a ideální skloubení s mojí prací...“ (Jan)

„...mě tato oblast zajímá a tak jsem z ní chtěla získat znalosti... integrální andragogika není to zaměřeno jen na vzdělávání dospělých, ale celkově...má to vazbu i k té sociální práci...“ (Dana)

„...věděl jsem, že se v tomhle chci specializovat a baví mě dospělí lidi a jejich vzdělávání...“ (František)

„...vzhledem k tomu, že pracuji na personálním, to mě baví a zajímá, tak další rozšíření v oboru je super...“ (Petra)

Kategorie zvýšení vlastního sebevědomí obsahuje následující kódy:

- dostatečně vysoké sebevědomí, v dnešní době jiný pohled na prestiž vzdělání, samotné přijetí na VŠ, rozdílný pohled státní a soukromá sféra

Jediná Dana zde uvedla, že vliv na sebevědomí mělo už jen to, že se dostala na vysokou, zbytek respondentů neshledává zvýšení sebevědomí jako důvod, kvůli kterému by šli studovat. Na konci samotného rozhovoru přichází i Jan na to, že určitý vliv na sebevědomí to také asi má, ale rozhodně to nebyl důvod, kvůli kterému šel studovat.

„...sebevědomí mám dost vysoké...dokonce mi říkají, že budu ještě více nesnesitelný, jak doma, tak v práci...“ (Zbyněk)

„...já sebevědomí řeším jinak...možná před padesáti lety to tak mohli brát, ale v současné době už je to posunuto dle mého názoru někde jinde...když jsem se tam dostal, tak už to chci dodělat...možná je zde i troška ješitnosti a možná to i přece má trošku souvislost s tím sebevědomím...“ (Jan)

„...už jen to, že jsem se na vysokou školu dostala z tolika uchazečů...myslím si, že se mi tím zvýšilo sebevědomí...“ (Dana)

„...ne, to určitě ne...“ (František)

„...nepředpokládám, že bych někdy šla do státní sféry, ale v soukromé sféře na tom až tak jakoby nezáleží...“ (Petra)

Kritérium využití volného času jako důvod ke studiu. Kódy pro tuto kategorii jsou následující:

- studijní volno z práce, momentální životní situace, studium jako koníček, věnování volného času rodině.

Jediný Jan, u kterého hrála roli životní situace a má studium jako koníček, nikdo další neshledává využití volného času jako důvod ke studiu. Většina informantů dává přednost využití volných chvílí s rodinou.

„...ted' mám volného času víc, než když jsem nestudoval...jsem vyslaný a mám na studium dvě stě pracovních dnů volna...jsem spíš na studijním volnu...je to luxus státního zaměstnance...“ (Zbyněk)

„...trošku to tu roli hrálo, díky životním okolnostem...kromě toho mám studium jako koníček...“ (Jan)

„...volného času je málo a já ho ted' hodně věnuji škole...“ (Dana)

„...mám malého syna, takže mám volného času málo...“ (František)

„...dokážu si představit, že si naložím s volný časem i jiným směrem...ale rozhodla jsem se dobrovolně, že ho využiji takhle...“ (Petra)

Poznání nových lidí jako další kritérium důvodu ke studiu zahrnuje následující kódy:

- není zde touha se seznamovat, prvotní účel nebyl se seznámit, potřeba sociálních kontaktů

Dva z respondentů Zbyněk a František tuto variantu vyloučili. Zbytek respondentů se shoduje na tom, že to určitý vliv při rozhodování o studiu mohlo hrát.

„...já se nerad seznamuju...jsem introvert a seznamování nemusím...“ (Zbyněk)

„...prvotní pohnutka to nebyla...ale při studiu to tak vyplynulo...je super, že z toho vzniklo spoustu dobrých kamarádů...“(Jan)

„...potřeba sociálních kontaktů je...ráda poznávám nové lidi...poznala jsem spoustu nových přátel...i tohle očekávání bylo od toho dalšího studia...“(Dana)

Dana zde přímo uvádí, že má potřebu sociálních kontaktů a očekávala od studia, že pozná nové přátele stejně tak, jak se stalo při studiu bakalářského oboru.

„...to není můj případ, já se bez problému seznamuji s lidma i mimo školu...“(František)

„...tak člověk nikdy neví, kde najde životního partnera...“(Petra)

Ve výše uvedeném případě řekla Petra své tvrzení spíše z legrace, aspoň co se týká její osoby.

Vliv okolí jedince na dalším vzdělávání na vysoké škole. Oblast obsahuje následující kódy:

- zaměstnavatel, rodina, spolužáci, kamarádi, kolegové v práci

Z níže uvedených informací vyplývá, že u všech pěti respondentů se nachází nějaká třetí osoba, která měla vliv na tom, že se rozhodli dále studovat. Někteří z nich měli dokonce vliv na výběr samotného oboru.

„...zaměstnavatel ten požadavek na mě neměl, ale taky by mě nikdy neposunul...studium na VŠ mi doporučoval...můj kolega a zástupce tady studoval...on mě přivedl sem na UP na obor Andragogika...“(Zbyněk)

„...zaměstnavatel to očekával...nebyl to tvrdý požadavek...bylo to spíš v náznacích a mezi řádky...bylo to podáváno neformálně... rodině a přátelé ano...hlavně bývalá manželka...byla to pozitivní motivace a podpora...“(Jan)

„...požadavek zaměstnavatele to nebyl a není tam ani podpora z jeho strany vůbec žádná...podpora spolužáků...i podpora rodiny...manžel má vysokou...podpora přátel, oni cítí, že ve své stávající práci moc spokojená nejsem...impulzem byla motivace, kterou jsem získala od paní, která nám v práci dělá supervizorku a je absolventka tohoto studia...“(Dana)

„...je to určitě hodnota, kterou s rodiči sdílím...a určitě mě rodiče ovlivnili nějak podvědomě v tom, že chci studovat vysokou školu...“(František)

„...asi kolegyně, ona ten obor studovala a jak jsme se o tom bavily, tak se mi to zalíbilo...manžel mi říkal, ať si toho magistra dodělám...“(Petra)

Z čeho pramení hlavní důvod ke studiu? Kritéria pro tuto oblast jsou:

- pracovní důvody, osobní důvody, změna práce, povýšení a vyšší plat, vytrvalost, pocit klidu

V této části se nám rozcházejí důvody mužů a žen. Muži zde uvedli, že to dělají hlavně kvůli své práci. Na druhou stranu ženy cítí hlavně osobní potřebu, osobní důvody k tomu, že pokračují dále ve studiu. Ale pokud se na to podíváme blíže, tak i ty osobní důvody žen pak navazují na jejich stávající či budoucí práci.

„...u mne je to skutečně z pracovních důvodů...95% to dělám proto, abych mohl povýšit a mít vyšší plat...jeden z důvodů, který jsem si potom ještě sám identifikoval je, že to dám...já jsem původně vyučený elektrikář...jdu z toho nejnižšího vzdělání, učňák bez maturity...“(Zbyněk)

„...osobní i pracovní důvody stejnou měrou...osobní, když se do toho dám, tak to chci dokázat a dodělat...pracovní, dává mi to pocit klidu, že kdybych teď přišel o práci, o to co umím...tak bych měl ty možnosti trochu širší...“(Jan)

„...skoro bych řekla spíš z těch osobních...jde zde o změnu té práce do budoucna...je to touha po změně...“(Dana)

Osobní touha po změně žene Danu kupředu v tom, že až dostuduje, pokusí se najít novou práci, kde bude spokojená. Tento osobní důvod se tak pojí i s důvodem pracovním.

„...pracovní důvody určitě převládají...školu si dělám, abych se mohl realizovat v práci...a baví mě to...“(František)

„...hlavním důvodem je dodělat si to vzdělání...je to spíše ten osobní důvod...“(Petra)

Jaký byl hlavní důvod pro výběr oboru Andragogika?

- návaznost na bakalářské studiu, vhodný obor pro praxi, zábava se vzděláváním

Všichni dotazovaní se zde shodli na tom, že obor Andragogika je to, co je zajímavá a co opravdu chtějí studovat. Dana, Jan a Zbyněk to studují jako navazující studium přímo po bakalářském studiu profílace na personální management. František a Petra mají původně vystudovaný ekonomický obor bakalářského studia. Jak ale uvedli, dále se v tomto ekonomickém směru nechtěli vzdělávat, protože je zajímala právě zmíněná Andragogika.

„...bakaláře mám z oblasti managementu a personalistiky, kde andragogika byla jeden semestr, tak jsem tím směrem pokračoval...naštěstí jsem se trefil do něčeho, co jsem celý život dělal“ (Zbyněk)

„...na začátku se mi hodně líbila ta profilace personální management...má to souvislost s mojí prací...andragogika je obor, o kterém jsem moc neslyšel a zdálo se to být zajímavé...“ (Jan)

„...zde jsem udělala tu sociální práci...andragogika završuje to studium toho bakalářského oboru...nechtěla jsem dál, tu sociální práci studovat na jiné vysoké škole...chtěla jsem zůstat tady a rozšířit si obzory z té sociální práce trošku i jiným směrem...“ (Dana)

„...tohle je jediný obor, který si myslím, že podchycuje a akademicky zachycuje to, co jsem chtěl...věděl jsem, že se v tomhle chci specializovat...baví mě dospělí lidi a jejich vzdělávání...andragogiku prostě můžu aplikovat v praxi...“ (František)

„...je to obor, ve kterém pracuji a baví mě to...v tomhle nemám pocit, že jsem si vybrala dobře...“ (Petra)

Poslední doplňující otázky se týkaly důvodu, **proč respondenti nepokračovali ve studiu na vysoké hned po dokončení střední školy.**

- nezájem o další vzdělávání, potřeba finančních prostředků, neúspěch při výběrovém řízení na vysokou školu, rodinné důvody

U všech informantů se nachází typické důvody, proč nestudovali hned po střední škole. Žádný z důvodů není výjimečný nebo překvapující. V následující kapitole je výčet důvodů zjištěných i dalšími výzkumy. Poté provedu porovnání.

„...byl jsem líný...nechtělo se mi učit...podcenil jsem význam vzdělání...“(Zbyněk)

„...po střední škole jsem to zkusil, ale neúspěšně...pak už jsem potřeboval jít pracovat kvůli penězům...“(Jan)

„...v té době jsem měla malé dítě...a hlavně tam bylo to, že já jsem splňovala požadavek na tu profesi...nikdo to v zaměstnání po mě nechtěl...“(Dana)

„...šel jsem na pajdák a ten jsem skončil po roce...pak jsem pracoval...v té době jsem ve vzdělání nevnímal takovou hodnotu...“(František)

„...hlásila jsem se na personální management a nedostala jsem se...v mezidobí jsem jela do Anglie...pak jsem šla pracovat...“(Petra)

4.6 Prezentace zjištěných výsledků

V následující části se pokusím shrnout výsledky, vyplývající z výše uvedených rozhovorů.

Zmíněné rozhovory byly členěny podle tematických okruhů. Prvním z nich bylo hledisko pracovního uplatnění. Všichni informanti se shodují na tom, že pro ně byla hlavním důvodem kariérní perspektiva a zvýšení kvalifikace. Hlavně mužská část vzorku se shodla na tom, že u nich je to hlavně o zmíněných pracovních důvodech.

Možný důvod získání nové práce není pro nikoho z nich aktuálním tématem. Jsou zde informanti, kteří to do budoucna nevyklučují. Všichni, až na jednoho respondenta, uvedli, že pokud by hledali novou práci, tak určitě ve stejném oboru. Pouze jeden už teď ví, že by svůj stávající pracovní obor chtěl změnit a věnovat se něčemu jinému. Důvodem této změny je nespokojenost se svou stávající prací.

V oblasti týkající se získání vyššího platu můžeme najít rozdíly mezi respondenty ze státní sféry a soukromého sektoru. Osoby v soukromém sektoru nemají žádnou vidinu zvýšení platu na svých stávajících postech. Jediná možnost, jak dosáhnout vyšší plat, jde ruku v ruce se změnou jejich pracovní pozice. Jak již bylo ale řečeno, nikdo z nich změnu práce momentálně neplánuje. Co se týká zaměstnanců státní sféry, tak první z nich je již na stropu ve své platové třídě a pozici pro zvýšení platu měnit nehodlá a ten druhý přímo uvedl, že studuje proto, aby mohl povýšit a získat vyšší plat. Díky tomuto výsledku můžeme říci, že zvýšení platu rozhodně není hlavním důvodem, proč informanti studují. Jak bylo řečeno, jsou zde výjimky u studentů ze státní sféry, u kterých dochází ke změně platové třídy po dosažení určitých stupňů vzdělání. Například rozdíl mezi platovou třídou pro bakaláře a magistry je zhruba 5000 korun.

Podobně jako u zvýšení platu jsem i zde při dotazu na udržení si stávající pozice zjistila, že toto je opět jeden z důvodů, který se týká pouze osob ze státní sféry. To mi potvrdili dva z účastníků, pro které to byl hlavní důvod ke studiu. Zbytek respondentů má svou práci jistou i bez toho, zda si dodělají vysokoškolské vzdělání či nikoliv.

Dalším okruhem bylo zjištění osobních důvodů ke studiu. Studenti se jednoznačně shodli na tom, že zde například hrál velkou roli dobrý pocit ze získaného vzdělání. Někteří, jak uvedli, si tuto skutečnost uvědomili až během studia, tudíž to nelze zcela považovat za prvotní důvod ke studiu. Nicméně pro všechny zúčastněné je to velice důležité. Pro ženskou část vzorku možná ještě více, než pro muže. Všechny studium baví, což je pro ně podstatné a kromě toho si rozšiřují své znalosti v oblasti, která je zajímavá a kterou potřebují pro svou stávající či budoucí profesi. Nemůžeme to pozorovat na celém vzorku, ale u některých jedinců se objevují ještě další důvody, jako například zvýšení vlastního sebevědomí, využití volného času popřípadě to, že se ve škole seznámí s novými lidmi. Přítomnost těchto důvodů je zřejmě dána povahou a osobností každého jedince zvlášť. Nelze zde říci, že by tyto důvody byly společné určité skupině a jiné zase nikoliv. Hodně to závisí i na momentální životní situaci. Jako krásný příklad zde může posloužit informace od jednoho ze studentů, který uvedl, že pro něj byl jedním z hlavních důvodů využití volného času a poznání nových lidí. Tato touha a tento důvod u něj vyvstal v době, kdy řešil určité rodinné záležitosti.

Vliv okolí jedince, jak se zdá ze zjištěných výsledků, hrál opravdu velkou roli pro rozhodování o tom, zda půjdou informanti studovat. Dá se říci, že u každého z nich byla nalezena nějaká třetí osoba, která je v tomto rozhodnutí podporovala a díky které šli ve finále studovat. Samozřejmě tento vliv byl podpořen i jinými důvody. U nikoho se nenachází vliv třetí osoby pro rozhodnutí ke studiu jako jediný důvod. I v této oblasti se můžeme setkat s rozdíly mezi studenty ze státní sféry a soukromého sektoru. Osoby pracující v soukromých firmách jsou nejčastěji ovlivněni rodinnými příslušníky, kamarády popřípadě kolegy, kteří podobný nebo dokonce stejný typ školy studovali. U zaměstnanců ze státní sféry zde vidíme značný vliv zaměstnavatele. Nejedná se zde přímo o nařízení, spíš určité doporučení pro to, aby zaměstnanec mohl dle předpisů zůstat na své stávající pozici popřípadě, aby mohl povýšit.

Poslední a nejdůležitější bylo zjistit, proč si ke studiu vybrali právě obor Andragogika. Všichni dotazovaní se jednoznačně shodují na tom, že je to pro ně ten pravý obor, který je velice baví a rozvíjí je v oblasti, ve které pracují, popřípadě chtějí do budoucna pracovat. Pokud bychom se tedy měli podívat na to, zda je některá oblast shodná u celého vzorku, pak je to jednoznačně důvod zvýšení

kvalifikace s kariérní perspektivou a další všem společný důvod je to, že je ovlivnila nějaká třetí osoba z jejich okolí, která je ke studiu přivedla.

Jak vyšlo z tohoto výzkumu, dospěli si daný obor vybírají a studují hlavně proto, že tento druh vzdělání opravdu potřebují, ať už pro svoji stávající či budoucí profesi. I přesto, že mají velice málo volného času, což je primárně způsobeno tím, že jejich hlavní role je zaměstnanec, popřípadě rodič. Školu dělají s nadšením a váží si toho, že mohou studovat.

5. NALEZENÍ MOŽNÝCH PARALEL S DALŠÍMI VÝZKUMY

Ve výzkumu Rabušicových (2008, s. 41-60) je uvedeno, že na prvním místě jsou u jejich výzkumného vzorku důvody pracovního uplatnění, za nimi následuje osobní rozvoj a na posledním místě se jedná o požadavek zaměstnavatele. Tyto výsledky byly zjištěny v roce 2005. V roce 2008 byl proveden tento výzkum znovu s tím rozdílem, že na prvním místě se zde umístily důvody osobního rozvoje a až za nimi pracovní uplatnění.

V další části tohoto výzkumu jsou znázorněny i důvody, proč dospělí nešli studovat hned po střední škole. Na prvních příčkách se umístily důvody jako například dosažení dostatečného vzdělání, touha nebo nutnost jít pracovat, rodinné důvody, nepřijetí na požadovanou vysokou školu.

U výsledků zjištěných v roce 2005 můžeme nalézt určitou podobnost s výsledky zjištěnými mým výzkumem. Všichni z mých respondentů se shodli na tom, že pracovní uplatnění je pro ně asi ten největší důvod. Pak následovala potřeba osobního rozvoje. A to zejména u studentů, kteří pro svou profesi nepotřebují doplnit vysokoškolské vzdělání. Na posledním místě se umístil důvod, který je vázán na požadavek zaměstnavatele. Jak bylo zjištěno, tento důvod se podle všeho objevuje zejména u zaměstnanců pracujících ve státní sféře.

Co se týká důvodů, proč respondenti nešli studovat hned po střední škole, tak i mnou zjištěné důvody jsou velice podobné jako důvody z výzkumu Rabušicových, které mají nejvyšší četnost odpovědí (Rabušicová, Rabušic 2008).

Pokud se podíváme na výsledky dalšího výzkumu (Motryczová, 2017), v některých bodech se liší od mnou zjištěných výsledků. Ve zmíněném výzkumu je na prvním místě uveden důvod „Vlastní rozhodnutí“. Myslím si, že v případě dospělých jedinců jde vždy o jejich vlastní rozhodnutí. Ať už jsou další důvody jakékoli, vlastní rozhodnutí zde hraje hlavní roli a záleží na samotném jedinci, zda se pro studium nakonec rozhodne, či nikoli. I v případě, že po nich žádá zaměstnavatel dosažení vyššího vzdělání, závisí na jedinci, jestli tento požadavek bude akceptovat, nebo jestli si raději bude hledat jinou práci. Tento výzkum také prezentuje velmi nízkou četnost vlivu okolí a možnosti uplatnění na trhu práce.

Uvedené dva důvody jsou naopak ve výsledcích, ke kterým jsem dospěla, hojně zastoupeny. Jak již bylo uvedeno, všichni respondenti byli ovlivněni svým okolím a většina z nich studuje právě kvůli kariérní perspektivě a uplatnění. Samotný požadavek zaměstnavatele zde také hraje roli, ale pouze u určité části informantů. Bohužel v obou výzkumech není blíže specifikováno, jestli jde v tomto případě také o zaměstnance státní sféry, či nikoli.

Stejně jako v případě mého výzkumu má většina studentů z druhého výzkumu (Motryczová, 2017) potřebu seberealizace a jedním z hlavních důvodů je, že je to baví.

K podobné shodě dochází i v otázce týkající se očekávání od tohoto studia. Nejčastěji se respondenti shodují na tom, že studují pro lepší uplatnění na trhu práce a kvůli prohloubení znalostí. Ke stejnému výsledku jsem u většiny informantů dospěla i já. V této souvislosti se zde objevují i další očekávání jako je získání vyššího platu, zvýšení sebevědomí a udržení si současné pozice. I tyto odpovědi byly zastoupeny ve mnou zjištěných výsledcích. Šlo však spíše o odpovědi jednotlivce, než celé nebo převážné části skupiny.

Pokud se zaměřím na porovnání se zahraničními výzkumy, tak jako hlavní důvod ke studiu zde informanti označili podpoření své současné kariéry. Čtyři z pěti mých informantů tento důvod označili také jako svůj důvod ke studiu. Dalšími důvody jsou změna stávající pozice, udržení si své pozice nebo požadavek zaměstnavatele. Poslední zajímavostí v zahraničních výzkumech je verifikace hypotéz, které si stanovili. První z verifikovaných hypotéz je pozitivní vztah mezi vzděláním dospělých a jejich kariérou. Druhá z potvrzených hypotéz je vztah vzdělání a osobního naplnění dospělého jedince.

Shrnou-li výsledky všech výzkumů, docházím k závěru, že až na malé nuance jsou důvody dospělých jedinců ke studiu dosti podobné a nezáleží zcela na tom, jaký typ školy studují, popřípadě jestli se jedná o studenty studující v České Republice či studenty na univerzitách z jiných částí světa. Všichni studují, aby podpořili a posílili svoji kariérní perspektivu a došli k určitému osobnímu naplnění.

V čem však spatřuji velký rozdíl oproti ostatním výzkumům, je vliv okolí jedince. Ostatní výzkumy se této skutečnosti nevěnovaly vůbec nebo jen okrajově. Přitom jak vyplynulo z mého výzkumu, tak u všech informantů v pozadí stála

nějaká třetí osoba, která je ovlivnila natolik, že se rozhodli dále studovat. Musím ještě podotknout, že u jedinců, kde bylo další studium určitým požadavkem zaměstnavatele, tak i přes tuto skutečnost zde zaměstnavatel není onou třetí osobou.

Poslední výzkum pod názvem „Non-traditional students (Juhani Rautopuro & Pertti Vaisanen, 2001) poukazuje na patrné rozdíly mezi tradičními a netradičními studenty. Překvapujícím faktem z celého výzkumu pro mne bylo zjištění, že dospělí studenti jsou zaměřeni více akademicky, mají lepší vědecké myšlení, jsou orientováni na cíl a mají vyšší vnitřní motivaci, oproti mladým studentům, kteří jsou zaměřeni více profesně na jejich budoucí povolání. Z mého výzkumu vyplynulo, že všichni informanti studují vysokou školu hlavně z pracovních důvodů. Je zřejmé, že výsledky výzkumů se mohou lišit, nejedná se totiž o dva stejné výzkumy prováděné ve stejném prostředí a ve shodném čase. Pokud se blíže podívám na odpovědi mých informantů, určitá fakta podporující domněnku akademického zaměření zde nacházím. Někteří jedinci uvedli, že studují, protože je to baví a chtějí si prohloubit znalosti v daném oboru nebo pro osobní rozvoj. Uvedené důvody často vyplývají z určitých životních zkušeností, které, oproti tradičním studentům, dospělí studenti již mají.

ZÁVĚR

V rychle se měnící společnosti jsou věci, které ještě včera platily, dnes zastaralé. Pokud to převedu na vzdělávání - pracovní místa, pro které ještě nedávno stačil výuční list, dnes požadují maturitní nebo dokonce vysokoškolské vzdělání. Díky tomuto faktu je pro jedince nesmírně důležité, pokud chce uspět na trhu práce, aby se stále vracel k sebevzdělávání a učení.

Tato práce je koncipovaná do dvou částí. První z nich blíže specifikuje další vzdělávání dospělých a představuje výzkumy, které byly na toto téma již provedeny. Druhá část práce byla zaměřena empiricky a jejím cílem bylo odhalit a charakterizovat důvody dospělých jedinců vracejících se k formálnímu vzdělávání na vysoké škole. Zajímalo mne, zda můžeme nalézt spojitost mezi kariérní perspektivou a dalším vzděláváním, nebo zda se jedná spíše o nějaké další osobní důvody.

Po získání všech informací a analýze zpracovaných dat byla zjištěna zajímavá skutečnost. Poukazuje na to, že v rámci výzkumného vzorku existují dva důvody, které jsou pro všechny informanty společné. Prvním důvodem ke studiu se zdá být kariérní perspektiva a konkurenceschopnost. Druhým důvodem, který informanty podpořil k tomu, aby šli studovat vysokou školu, byl vliv jejich okolí. Jedná se zde o nějakou třetí osobu, která je ovlivnila, popřípadě přímo podpořila ke studiu. Nicméně i přes tento vnější vliv všechny osoby vstupují do vzdělání na základě vlastního svobodného rozhodnutí a uvážení všech přínosů, které studium pro ně má, ať už z pohledu pracovního nebo osobního rozvoje.

V poslední části práce došlo ke srovnání výsledků mého výzkumu s výsledky již zmiňovaných dalších výzkumů zabývajících se podobnými tématy. Při samotném porovnání došlo ke zjištění, že výsledky mého výzkumu se částečně prolínají s výsledky dalších výzkumů. Hlavní důvody zůstávají pořád stejné s tím rozdílem, že v některých případech se může měnit jejich pořadí důležitosti. Na horních příčkách však nacházíme pořád stejné důvody, které se objevují u většiny respondentů, a tím je kariérní perspektiva, kterou řadíme do pracovních důvodů. Dále pak osobní rozvoj jedince spojený s osobními důvody. Práce zahrnuje i výzkumy ze zahraničí, které potvrdily a podpořily výsledky výzkumů prováděných v českém prostředí. Jediným velkým rozdílem je důvod vlivu okolí jedince,

kterému se ostatní výzkumy nevěnovaly, nebo se mu věnovaly pouze částečně. V případě mých zjištění je tento fakt velmi důležitým důvodem pro další studium.

Diplomová práce přinesla přehled hlavních důvodů dospělých jedinců k dalšímu vzdělávání na vysoké škole, čímž byl naplněn cíl této práce. Výstupy z tohoto výzkumu mohou posloužit pro lepší pochopení dospělého člověka jako aktéra ve formálním vzdělávání a mohou být základnou pro další výzkumy zabývající se podobným tématem.

Dalším přínosem by mohlo být vhodné marketingové působení, v případě potřeby univerzity získat nové studenty. Propagaci školy a reklamu pro dané obory bych zacílila nejen na „potencionální studenty“, ale i lidi z jejich okolí. Jak vyplynulo z výzkumu, často naše rodina či přátelé jsou hybnými vlákny, které nás rozpohybují k určité činnosti. Velmi dobře znají nás i naše cíle či tajné touhy. Ví, jaké máme ambice a zda jsme schopni něčeho dosáhnout. Pak už stačí jen vhodný moment a popostrčení tím správným směrem. Tohle platí ve více případech, nejen při dalším vzdělávání nás dospělých.

Literatura a zdroje

1. ARMSTRONG, M. (2007) *Řízení lidských zdrojů. Nejnovější trendy a postupy*. Praha Grada Publishing.
2. BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D.. (2002) *Andragogika: studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého.
3. BENEŠ, M. (2014) *Andragogika*. Praha: Grada.
4. ČR (2004) Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.
5. ČR (1998) Zákon č. 111/1998 Sb., Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.
6. Dellen, T, (2012) *Celoživotní učení a chuť se učit. Studia paedagogica*.
7. Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum.
8. GAVORA, P. (2000) *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
9. GIDDENS, A. (1999) *Sociologie. Metody sociologického výzkumu* Praha: ARGO.
10. HENDL, J. (2005) *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
11. HENDL, J. (2016) *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha : Portál.

12. Hladílek, M. (2009). *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.
13. KALNICKÝ, J. (2007) *Systémová andragogika*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.
14. Latchman, D. (2013) *Older people do make great students, but they need more than lip service*. Citováno 11. 3. 2013 Dostupné z: <https://www.theguardian.com/higher-education-network/blog/2013/mar/11/older-learners-studying-university-david-willetts>
15. LAMSER, V. (1966) *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Svoboda, Sociologická knihovna.
16. MACHALOVÁ, M. (2010) *Biodromálna psychológia pre pomáhajúce profesie: (sociálnych pracovníkov, sociálnych pedagógov a andragógov)*. Brno: Institut mezioborových studií.
17. MAJEROVÁ, V. et. al. (2008) *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: ČZU v Praze.
18. MAJEROVÁ, V. et. al. (2005) *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: ČZU v Praze.
19. MAJEROVÁ, V., MAJER, E. (2003) *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství část I*. Praha: ČZU v Praze.

20. Manyeki, E. (2007) *Factors motivating adult learners*. Citováno 7. 2007.
Dostupné z: <http://erepository.uonbi.ac.ke:8080/xmlui/handle/11295/18334>
21. Montanaro, R. (2012) *Post University Insights*. Citováno 10.10.2012.
Dostupné z: <http://blog.post.edu/2012/10/return-to-learn-why-adult-learners-go-back-to-college/>
22. Motryczová, M. (2017) *Motivace a bariéry dospělých k formálnímu vzdělávání*. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/motivace-a-bariery-dospelych/>
23. MŠMT ČR (2010) *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*. Citováno 19. 01. 2015 Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/
24. MŠMT ČR (2018) *Souhrn VŠ – studenti, absolventi podle formy a typu studijního programu*. Citováno 20. 1. 2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>
25. MUŽNÁ, B., PLESNÍK V. (2006) *Vzdělávací kurzy pro nezaměstnané osoby nad 50 let: zásady pro jejich přípravu a realizaci*. Krnov: Reintegra.
26. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. (2001) Praha: Tauris.
27. Palán, Z. (1997). *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Olomouc: DAHA.
28. PALAN, Z. (2002) *Lidské zdroje*. Praha: Academia.

29. PAVLIK, O., CHALOUPKA, L., KOHOUT, K. (1997) *Vzdělávání dospělých: výtah z dokumentů a publikací*. Praha: Ustav pro informace ve vzdělávání.
30. Rabušicová, M., Rabušic, L. (2008) *Učíme se po celý život*. Brno: Masarykova univerzita.
31. Rautopuro, J., Vaisanen, P. (2001) *Education line*. Citováno 5.- 8. 9. 2001. Dostupné z: <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00001880.htm>
32. ŘIČAN, P. (2013) *Psychologie*. Praha: Portal.
33. Samšuková, E. (2012) *Studentský život*. Citováno 19. 1. 2012. Dostupné z: <http://www.studenta.cz/tri-moznosti-jak-se-vysokoskolsky-vzdelat-prezencne-kombinovane-nebo-distančne/magazin/article/814>
34. Skácelová, P. & Vojtěch, J. (2011). *Dálkové studium ve středním odborném vzdělávání: cíle, očekávání a názory účastníků studia - 2010/11*. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Dalkove_studium_pro_www.pdf
35. Sšstrategie celoživotního učení ČR. (2007) Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
36. ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. (2007) *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
37. ŠVAŘÍČEK, R. (2007) *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
38. VAGNEROVA, M. (2007) *Základy psychologie*. Praha: Karolinum.

39. VYCHOVA, H. (2008) *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
40. Zlámalová, H. (2008). *Distanční vzdělávání a eLearning: učební text pro distanční studium*. (Vyd. 1., 144 s.) Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha.
41. Wurmová, N. (2011) *Studentský život*. Citováno 18. 3. 2011. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/kolik-se-v-cizine-plati-za-studium>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Pyramida důvodů k učení

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Etapy celoživotní učení

Tabulka č. 2 Specifika vzdělávání dětí a dospělých

Tabulka č. 3 Příznivé a nepříznivé vlivy na průběh vyučování dospělých

Tabulka č. 4 Počet studentů vysokých škol

Tabulka č. 5 Rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativní metodou výzkumu

Tabulka č. 6 Průběh vzdělávání

Tabulka č. 7 Důvody nepokračování ve studiu

Tabulka č. 8 Pohled na dosažené znalosti

Tabulka č. 9 Důvody pro studium v dalším formálním vzdělávání

Tabulka č. 10 Další osobní důvody

Tabulka č. 11 Očekávání od získaného vzdělání

Tabulka č. 12 Vliv okolí jedince

Tabulka č. 13 Vzorek informantů výzkumu

Seznam grafů

Graf č. 1 Druhy formálního vzdělávání

Graf č. 2 Účast na formálním vzdělávání

Přílohy

Tabulka č. 6

Průběh vzdělání			
Vzdělání	Po skončení školy dále nenastupoval	Pokračoval ihned ve studiu	Studium zahájil až s časovým odstupem
Základní	81%	16%	4%
Vyučení	46%	51%	3%
Středoškolské s maturitou	34%	52%	14%
Vysokoškolské	9%	65%	27%
Celkem (N=1327)	45%	47%	8%

Tabulka č. 7

Důvody	SŠ s maturitou	Vysokoškolské – Bc.
Dosažené dostatečné vzdělání	32,5%	73,1%
Chtít začít pracovat	25,4%	11,2%
Muset jít pracovat (finanční důvody)	9,7%	0,7%
Rodinné důvody	10,5%	3,7%
Špatné pocity z předchozího vzdělání	2,3%	0%
Špatné studijní výsledky v předchozím vzdělání	3,7%	0%
Zdravotní důvody	0,6%	1,5%
Nedostali se na školu dle svých představ	10%	2,2%
Odešli na vojnu	2,3%	3,7%
Jiný důvod	3,1%	3,7%
Celkem (N=1274)	100%	100%

Tabulka č. 8

	Považujete své znalosti a dovednosti za dostatečné pro výkon své profese?	Změnila by se nějak vaše situace v zaměstnání, kdyby se zvýšilo vaše vzdělání?
Rozhodně ano	44%	13%
Spíše ano	50%	18%
Spíše ne	5%	38%
Rozhodně ne	1%	32%
Celkem	100% (N=791)	100% (N=791)

Tabulka č. 9

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Vlastní rozhodnutí	85	88,54%
Požadavek zaměstnavatele	7	7,29%
Vliv okolí	2	2,08%
Otevírá další možnosti uplatnění na trhu práce	1	0,65%
Zábava	1	0,65%

Tabulka č. 10

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Seberealizace	67	43,51%
Příprava na budoucí povolání	45	29,22%
Nutnost	21	13,64%
Vyplnění volného času	9	5,84%

Tabulka č. 11

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Lepší uplatnění na trhu práce	95	61,69%
Prohloubení znalostí	82	53,25%
Vlastní seberealizace	79	51,3%
Vyšší plat	66	42,86%
Získání titulu	61	39,61%
Zvýšení sebevědomí	35	22,73%
Pracovní postup	30	19,48%
Uznání	28	18,18%
Udržení si současné pracovní pozice	16	10,39%

Tabulka č. 12

Odpověď	Počet respondentů	Počet v %
Rodina	87	56,49%
Partner	56	36,36%
Nikdo	45	29,22%
Přátelé	29	18,83%

Rozhovory

Příloha č. 1. Rozhovor s panem Zbyňkem

A: Máš už z předchozího studia dokončený nějaký stupeň vysokoškolského vzdělání?

Z: Nemám, protože jsem byl linej. Nechtělo se mi se učit. Podcenil jsem význam vzdělání ve státní službě a ono mi to dlouho fungovalo. Já jsem v podstatě 25 let byl ve funkci, kde byla předepsaná vysoká škola. Různým systémem výjimek, jsem z toho pořád vyklouzával. Když ty výjimky padly, tak jsem šel studovat. To bylo v mých 42 letech. Ale, než jsem šel studovat bakaláře, tak jsem o to své místo přišel, hodně jsem klesnul a pak jsem se vrátil, když jsem dodělal Bc. Takže to prvotní nevzdělání a to následné terciální bylo zaměřeno na to, abych se dostal zpátky, kde už jsem před tím byl, než jsem ztratil tu pozici a s tím spojenou ztrátu sociálního statutu. Kdežto teď, chci jít dál.

A: Myslíš si, že tvé studium může mít pak nějaký vliv na zvýšení kvalifikace nebo kariérní perspektivu?

Z: Jednoznačně kariérní perspektiva. Protože já když neudělám vysokou, tak nemohu povýšit. Stávající práci mám už jistou, ale s bakalářem jsem na stropu. Mám hodnost kapitán, a pokud nebudu mít magistra, anebo obdobný titul, tak nemohu povýšit a já chci zůstat v armádě a povýšit! To povýšení s sebou totiž nese vyšší plat, vyšší výsluhu.

A: Pokud povýšíš, jednalo by se zde o stejný druh práce nebo úplně něco jiného?

Z: Mezi kapitánem a majorem v té odbornosti není nějaký zásadní rozdíl nebo změna pracovní pozice. Je to vyšší, ale je to pořád jedna firma. Samozřejmě, zákon dělá rozdíl v platu mezi kapitánem a majorem zhruba 5 tisíc.

A: Myslíš si, že studiem na VŠ může člověk získat dobrý pocit nebo si zvýšit sebevědomí?

Z: Může, už u přijímaček se mě na to podobně ptali, tak jsem říkal, že mě baví psát ty seminárky a zažívat ten úspěch, když udělám tu zkoušku. Oni se mi trochu divili, ale akceptovali to. Mě to baví. Já si to užívám to psaní. Co se týká

sebevědomí, tak to mám dost vysoké. Dokonce mi říkají, že budu ještě více nesnesitelný, jak doma, tak v práci.

A: Jak vnímá tvoje okolí návrat na vysokou školu?

Z: Zaměstnavatel to vnímá pozitivně, studium VŠ mi doporučoval. Požadavek to byl ale můj, moje rozhodnutí. Zaměstnavatel ten požadavek na mě neměl, ale taky by mne nikdy neposunul. Jinak můj kolega a zástupce zrovna tady studoval UP a já jsem původně čekal, jestli tento obor otevrou v Praze, kde jsem studoval Bc., tam to neotevřeli a on mne přivedl sem na UP na obor Andragogika. Co se týká rodiny, tak tam jsem žádnou motivaci neměl, ale během studia mi vycházeli vstříc. Nikdo jiný už pak nebyl, opravdu jen ten jeden kolega mne přivedl k myšlence, že nebudu čekat, jestli to otevrou v Praze a zkusím to na veřejné škole. Protože před tím to byla soukromá.

A: Myslíš si, že sis studiem na VŠ rozšířil znalosti v oblasti, co potřebuješ?

Z: Ne, já si spíš potvrzuji, i když jsem si je samozřejmě rozšířil v oblasti sociologie, psychologie, ale primárně to k práci nepotřebuju. Vystačil bych si s tím, co už vím. Ten management a sociální psychologie je spíše jako koníček, ale v práci bych si opravdu vystačil s tím, co už mám. Já jsem prvotně do školy šel, protože potřebuji papír. A až potom sekundárně to má efekt, že mě to baví a že to má pro mne přínos, že jsem si něco rozšířil.

A: Jak vnímáš svůj volný čas dohromady se studiem na VŠ?

Z: Je to paradox, ale teď mám volného času víc, než když jsem nestudoval. Protože teď jsem vyslaný a já mám v podstatě na studium rok a sedm měsíců trvající studium, když to vezmu od října do května, jak by to bylo ideálně, tak mám 200 pracovních dnů volna. Plus dovolená, plus rehabilitace. Takže já moc v práci nejsem. Jsem spíš na studijním volnu. A to je luxus státního zaměstnance vojáka, pokud je vyslaný.

A: Jaký je tvůj názor na studium na vysoké škole a navázání nových kontaktů?

Z: Já se nerad seznamuju. Jsem introvert a seznamování nemusím.

A: Myslíš si, že u tebe ty důvody pro návrat na VŠ pramení více z pracovních či osobních důvodů?

Z: U mne je to skutečně z pracovních důvodů. Ty osobní se potom přidávají, jako třeba že člověk má úspěch, tak ho to motivuje, ale jako prvotní a 90% impuls je pracovní. Takže 95% to dělám proto, abych mohl povýšit a mít vyšší plat, vyšší výsluhu.

A: Máš pocit, že by zde třeba ještě mohl být nějaký jiný důvod, skrytý důvod proč studuješ?

Z: Je jeden důvod, který jsem si potom sám identifikoval je, že to dám. Já jsem původně vyučený elektrikář bez maturity, pak byla maturita, pak dlouho nic. Ty studijní výsledky ve škole nebyly nic moc, i když na maturitu mám samé jedničky, ale tam už jsem se chtěl učit. Takže v podstatě jdu z toho nejnižšího středoškolského vzdělání učňák bez maturity až na magistra. Ale trvalo mi to desítky let.

A: Jaký byl u tebe ten hlavní důvod pro výběr tohoto oboru - Andragogiky.

Z: Bakaláře mám z oblasti managementu a personalistiky, kde andragogika byla jeden semestr, tak jsem tím směrem pokračoval. Prvotně proč jsem šel na bakaláře na toto studium bylo, protože tam není matika. Protože tu bych nedal. Takže jsem musel jít na nějaký takový obor a naštěstí jsem se trefil do něčeho, co jsem celý život dělal. Management, sociální psychologie. Protože když má člověk 70 až 100 podřízených, tak se musí naučit nějakým způsobem efektivně komunikovat. Takže v bakaláři jsem si potvrdil některé své postupy, některý jsem zjistil, že mám z období 30 let, jako například tailorismus. Takže tam jsem šel dál. Takže to mne taky posunulo, no a když už jsem byl v tom oboru, tak nejbližší obor tomu bakaláři byla právě Andragogika.

A: A co tě vedlo k tomu, že jsi na bakaláře šel na ten obor Management/Personalistika?

Z: To byla náhoda, když jsem hledal školu, kde není matika. V armádě je to jedno. Tam je důležité mít magistra.

A: I přesto, že to byla náhoda, myslíš si, že ti to studium něco dalo?

Z: Samozřejmě, nelituju. Olomouc je krásné město. Mám spousty času, a jelikož to jde, tak mě to i baví.

Příloha č. 2 rozhovor s panem Janem

A: Máš už z předchozího studia dokončen nějaký stupeň vysokoškolského vzdělání?

H: Ne, bohužel nikoli. Po střední škole jsem to zkusil, ale neúspěšně jsem skončil. Pak už jsem to znovu dál nezkoušel, protože jsem potřeboval jít pracovat kvůli penězům.

A: Jaký je tvůj pohled na studium na vysoké škole z hlediska kvalifikační, či kariérní uplatnění?

H: V mém případě určitě ta kvalifikace. Tu kariérní perspektivu ve svém postavení neřeším, možná v nějakém dalším horizontu, ale řeším to, že potřebuji mít tu vyšší kvalifikaci, protože to zaměstnavatel očekává. Pokud bych nešel studovat, je dost možné, že bych právě na té své pozici nemohl zůstat, protože je tam to VŠ vzdělání vyžadováno ovšem, bez jakékoli možnosti zvýšení platu. Pokud se ještě vrátím k té kariéře, rozšířil jsem si obzory tak, že teď už vím, že bych si mohl najít i jinou práci. Takže mi to pomohlo. To studium mi pomohlo v tom, že kdybych teoreticky skončil ve své pozici, kde teď jsem, u firmy, kde jsem, tak bych neměl takový strach najít jinou práci nebo jít hledat jinou práci. Protože to uplatnění na tom pracovním trhu bych měl asi širší.

A: Myslíš si, že si díky vzdělání může člověk zvýšit i sebevědomí?

H: Takhle jsem o tom vůbec nepřemýšlel. Prvotní důvod ke studiu na VŠ to v mém případě určitě nebyl. Možná před 50 lety, když někdo studoval školu, tak to tak mohli brát, ale v současné době už je to posunuto dle mého názoru někde jinde. Ale je pravda, že mám vždy dobrý pocit po každé zkoušce a úspěšném ukončení semestru.

A: Jaký je tvůj názor na studium na vysoké škole a navázání nových kontaktů?

H: Prvotní pohnutka to nebyla, ale při tom studiu to takhle vyplynulo. Opravdu je to zajímavé a je to super, že z toho vzniklo spoustu dobrých kamarádů. Je to ideální, fakt jo.

A: Jak vnímá tvoje okolí návrat na vysokou školu?

H: Co se týká mého zaměstnavatele, tak to nebyl jeho tvrdý požadavek. Bylo to spíše v náznacích a mezi řádky. Nedostal jsem to nikde urgentně na papíře, že „tohle musíš vystudovat, jinak končíš“. To ne, ale prostě bylo to takhle podáváno neformálně a tím jsem k tomu byl pomalu dotlačen. Řekl bych neformálně. Jinak to moje studium v práci nikdo neřešil. Co se týká kamarádů, tak už několik let na každoročních srazech po gymnáziu se mě ptali, jestli už mám vysokou školu. Hecovali jsme se. Pak už jsem jim mohl říct po 15 letech po maturitě, že už ji konečně studuju. Hodně mě podporovala i bývalá manželka. Protože ona už v té době byla doktorka práv. Takže to vysokoškolské vzdělání už u ní bylo a hrálo to trošku roli, ale pozitivně mě motivovala. Ne, že by mě třeba nutila, že když nebudu mít titul, tak že se rozejdeme. To v žádném případě, ale prostě viděl jsem, že to možné je. Že to není nic složitého a komplikovaného, tak jsem se do toho dal. Byla to pozitivní motivace a podpora. Po celou dobu studia obrovská podpora, i když už jsme nebyli čerstvě manželé. Díky těmto životním okolnostem jsem to také bral jako částečné vyplnění volného času a taky protože už mám studium jako koníček.

A: Poslední otázka, jaký byl důvod pro výběr právě oboru Andragogika?

H: Na začátku se mi hodně líbila ta profilace personální management, protože to má souvislost a ideální skloubení s mojí prací. Líbí se mi i to, že andragogika je obor, o kterém jsem moc neslyšel, a když jsem si pak přečetl, co to je, tak se mi to zdálo být zajímavé. Jak jsem se tam pak dostal, tak jsem si říkal, že to už chci udělat a dostudovat. Možná je zde už trošku ješitnost, protože jsou věci, kdy vím, že když už se do toho dám, tak to chci dokázat a udělat to. Možná to i přece má trošku souvislost s tím sebevědomím. Ale ne tak, že bych toužil po vysokoškolském titulu, ale spíš v tom ohledu, že když už něco začnu dělat, tak prostě to chci dodělat a pořádně. A hodně mě v tom podpořila i ta banda, ten kolektiv, to je úplně paráda.

Příloha č. 3 rozhovor s paní Danou

A: Jaký je tvůj pohled na studium na vysoké škole a kvalifikační uplatnění?

D: No, pokud bych školu dokončila, tak určitě bych přivítala jinou práci v jiné oblasti. Kde bych třeba mohla uplatnit ty koncepce získané v rámci té profese andragogiky. V současném zaměstnání, což je sociální pracovník, andragogika není

obor, který je uznávaný pro kvalifikaci na tuto profesi. Sociální práci už jsem pak dál studovat nechtěla, ale tady se studuje ta integrální andragogika, která je zaměřena i na tu výchovu, tu péči o toho člověka. Není to zaměřeno jenom na vzdělávání dospělých, ale celkově. Má to nějakou trošku vazbu k té sociální práci.

A: Chápu dobře, že jde ve tvém případě spíš o výhled do budoucna, kvůli stávající práci VŠ nestuduješ?

D: Z momentálního hlediska to není. Je to výhled do budoucna a rozšíření si té oblasti, toho vzdělávání, abych neměla jenom to zaměření na tu sociální práci, ale vlastně na tom trhu práce toho mohla nabídnout víc.

A: Je to teda tak, že bys profesi sociálního pracovníka nechtěla dělat do konce života?

D: To určitě ne, to nechci. My jsme se po ukončení toho bakaláře dohodli několik lidí, že to zkusíme, jako by pokračovat dál tady na fakultě a zakončit ten bakalářský obor tím magisterským. Chtěli jsme si udržet ten kolektiv a vídat se dál. Měli jsme to zde jako relax, jednou za ten měsíc a chtěli jsme v tom pokračovat i dál. A to jako by nevyšlo. Já jsem vlastně byla jediná, kdo se dostal. To byl takový ten prvotní impuls. Ale teď vlastně, když ten obor studuji, tak už přemýšlím o tom, jestli pak nebude na čase hledat si novou práci. A jít dál. Uplatnit se v tom oboru v rámci té andragogiky.

A: Myslíš si, že jde získání vysokoškolského titulu ruku v ruce se zvýšením platu?

D: Ne, určitě ne. V současném zaměstnání ne. V jiném zaměstnání ta možnost by možná byla. Ale pokud zůstanu u stávajícího zaměstnání, co vykonávám, tak 100% ne. To jsem si jistá.

A: Jaké pocity máš z toho studia ze získaného vzdělání?

D: Myslím si, že se mi tím zvýšilo sebevědomí. Už jen to, že jsem se na VŠ dostala z tolika uchazečů. Osobně z toho mám celkově dobrý pocit. Tohle byl jeden z důvodů, proč jsem se na VŠ hlásila. Myslím si totiž, že cokoli nového, co se člověk naučí v oblasti, co ho zajímá, v něm musí vzbudit dobrý pocit. Největším přínosem pak je, pokud to člověk ještě může použít i v praxi. A mě tato oblast zajímá a tak jsem z ní chtěla získat znalosti. Samozřejmě, důvodů tam bylo víc i

podpora spolužáků, určitě i získání magisterského vzdělání, manžel má vysokou školu, takže i podpora rodiny. Od něj tam mám velkou podporu, protože volného času je málo a já ho teď hodně věnuji škole, takže se mě snaží všemožně pomoci. Asi chce mít vzdělanou manželku.

A: Pokud bychom to měly ještě blíže specifikovat, jak tvoje okolí vnímá tvůj návrat na vysokou školu?

D: Jak jsem už říkala, určitě, velká podpora manžela. I syn podporuje mamku, nějak tím nestrádá, tak podporuje. Kromě rodiny cítím i velkou podporu svých přátel, je to možná i tím, že cítí, že ve své stávající práci moc spokojená nejsem, takže i oni mě podporují, abych se snažila dostudovat a případně hledala práci v jiné oblasti. Dále jsou to i spolužáci s bakalářského oboru, kdy jsme se dohodli, že to zkusíme spolu. Co se týká mého nynějšího zaměstnavatele, tak jeho požadavek to nebyl a není tam ani podpora z jeho strany vůbec žádná. Spíš se to bere jako negativum, že nějakým způsobem mi to bere čas a energii, kterou bych mohla ještě víc věnovat práci. I třeba ve svém soukromém životě. Zaměstnavateli stačilo, co jsem měla, tedy střední školu v oboru.

A: Jaký je tvůj názor na studium na vysoké škole a nalezení nových přátel?

D: Potřeba sociálních kontaktů tu určitě je. Ráda poznávám nové lidi. I na tom bakaláři to hrozně moc zafungovalo. Scházíme se dodnes. Poznala jsem spoustu nových přátel. Takže určitě i tohle očekávání bylo od toho dalšího studia. Takže hrálo to v tom určitě roli. Navazování nových kontaktů.

A: Pokud se vrátím k samotnému studiu, jaký byl tvůj prvotní impulz k tomu, že jsi vůbec šla studovat vysokou školu?

D: Tímto impulzem byla motivace, kterou jsem získala od paní, která nám dělá v práci supervizorku v rámci sociální práce. Ona je absolventka tohoto studia andragogiky a je pro mne určitým vzorem v té práci. Takže určitě i ona mne nějakým způsobem motivovala pro studium té andragogiky na fakultě.

A: Myslíš si, že u tebe ty důvody pro návrat na VŠ pramení více z pracovních či osobních důvodů?

D: Skoro bych řekla spíše z těch osobních. Jde zde hlavně o změnu té práce do budoucna. Je to touha po té změně.

A: Jaký byl u tebe důvod pro výběr toho samotného oboru andragogika?

D: Bylo to tím, že jsem zde udělala tu sociální práci a v podstatě ta andragogika završuje to studium toho bakalářského oboru na fakultě a nechtěla jsem dál tu sociální práci studovat na jakékoli jiné vysoké škole. Chtěla jsem zůstat tady a rozšířit si ty obzory z té sociální práce trošku i jiným směrem.

A: Když se vrátím na začátek, nenapadlo tě už zvolit pro bakalářské studium jiný obor hned na začátku, místo té sociální práce?

D: To ne, protože to bylo v době, kdy jsem byla spokojenější v té práci, než jsem teď. Takže jsem počítala, že se té práci budu věnovat dál a víc. Dělala jsem trošku jinou náplň práce, než dělám teď, takže jsem neměla tu touhu změnit to. Takže jsem si chtěla dodělat vysokou školu na tu profesi, kterou jsem v tu dobu vykonávala.

A: Jaký byl důvod proto, proč jsi nešla studovat hned po střední škole?

D: To byla spousta let a ten důvod byl, že v té době jsme měla malé dítě a hlavně tam bylo to, že já jsem splňovala požadavek na tu profesi. Na mě nikdo netlačil a nechtěli to v zaměstnání. Bylo to tak, že splňuji tu kvalifikaci. Po gymnáziu jsem měla vystudovanou střední sociálně-právní školu. Což je maturitní obor navazující. Takže ze začátku mne to nenapadlo, ale pak jsem o tom začala přemýšlet, protože když vidíš, že ti nastupují nové kolegyně a ty kolegyně mají minimálně vošku nebo vysokou školu, tak začneš o tom přemýšlet, že kdyby jednou došlo k jakémukoli výběru, tak samozřejmě dostanou přednost ti, co mají vyšší vzdělání.

Příloha č. 4 rozhovor s panem Františkem

A: Šel jsi po střední škole hned na VŠ?

F: Ano, šel jsem na pajdák a ten jsem skončil po roce. Pak jsem měl oraz a pak jsem pracoval.

A: Jaký byl důvod k tomu, že jsi nešel hned po tom pajdáku studovat?

F: Nechtěl jsem. V té době jsem nevnímal ve vzdělání takovou hodnotu. Nějak jsem to neřešil. Potom až po nějaké době jsem začal znovu studovat

ekonomku a pak jsem pokračoval na andragogiku. I mezi ekonomkou a andragogikou jsem měl pauzu. To studium pro mě bylo zajímavý, protože ta ekonomka byla něco, čemu jsem tolik před tím nerozuměl, té matematice a vždycky jsem na to kašlal, tak jsem se v tomhle chtěl specializovat, a jakmile jsem to dodělal, tak jsem jakoby neměl chuť dodělávat něco dál. Tak jsem si říkal, že ten titul je tak nějak v pohodě a že mi to zatím stačí. Až po delší době jsem si pak řekl, že by možná stálo za to si dodělat nějaké navazující studium a zrovna v tom, v čem jsem se specializoval.

A: Jaký je tvůj pohled na studium na vysoké škole a kvalifikační uplatnění či kariérní perspektiva?

F: Vůbec se mě tohle netýkalo, to byla čistě moje ambice. Já jsem pro svoji práci vysokou školu nepotřeboval a v žádném směru mi v tehdejší práci nepomohla. Ta ekonomka byl čistě můj rozmar. Řekl jsem si, ty jo, tomuhle jsem moc nerozuměl, tak bych si to mohl dálkově vystudovat. Ale vůbec jsem nesměřoval k žádnému vzdělání, že bych třeba chtěl dělat ekonoma nebo nějakou jinou práci, pro kterou jsem si v uvozovkách tu školu udělal. Andragogika už je trochu jiná věc. Já jsem začal pracovat na tom personálním oddělení a tam jsem si řekl, možná by stálo za to v těch věcech, ve kterých pracuješ, jít do hloubky a vidět je odborně. Tak jsem si řekl, že bych mohl vystudovat tuto školu. A přemýšlel jsem jakou. Jestli právo, protože mne zajímalo, nebo ta andragogika. Nakonec jsem se rozhodl pro tu andragogiku, protože pro mne bude zajímavější, kvůli tomu, že to co dělám, tak mě baví. Takže jsem se chtěl přímo specializovat v tom, v čem jsem pracoval a chci pracovat, ještě jako by do hloubky akademicky.

A: Chápu to tedy dobře, že už to studium andragogiky je na zvýšení kvalifikace a pro kariéru?

F: Rozhodně.

A: Myslíš, že pokud doděláš tuto školu, že třeba můžeš získat nějakou novou práci v rámci personálního oddělení?

F: To si nemyslím, nebo vlastně asi jo i ne. Je to určitě zaměřeno i na zvýšení kvalifikace a zároveň na potencionální růst v té kariéře. Protože já jsem toho názoru, že pokud má být člověk v nějaké konkrétní práci opravdu šikovný, tak

potřebuje jak tu praxi, tak i to akademické zázemí. Aby chápal ty principy a tu hloubku. Takže určitě mám zájem se potom postupně posouvat na nějaké vyšší pozice. Neřekl bych manažerské, ale spíš specialisty a určitě na tyhle ty pozice potřebuji toto vzdělání.

A: Jaký je tvůj pohled na zvýšení platu versus získání vysokoškolského titulu?

F: To maximálně jako ruku v ruce v rámci nějaké té pozice. U mě určitě peníze nebyly motivace. Dosažení dalšího vysokoškolského vzdělání nemá na mou stávající pozici žádný vliv, ani můj zaměstnavatel to po mně nevyžaduje.

A: Myslíš si, že studiem na VŠ může člověk získat dobrý pocit nebo si zvýšit sebevědomí?

F: Rozhodně, to je pro mě důležité. Vždy mám dobrý pocit z toho, když se dozvím něco nového a užitečného. Asi to byl i jeden z důvodů, kromě pracovního hlediska, proč jsem šel na vysokou. Zvýšení sebevědomí v mém případě rozhodně ne, v tomhle nemám problém.

A: Jak vnímáš svůj volný čas dohromady se studiem na VŠ?

F: Špatně. Mám malého syna, takže mám málo volného času.

A: Jaký je tvůj názor na studium na vysoké škole a nalezení nových přátel?

F: To není můj případ. Já se bez problému seznamuju i s lidmi mimo školu.

A: Jak vnímá tvoje okolí návrat na vysokou školu?

F: Nikdo mě o studiu nepřesvědčoval, žádným způsobem mi to nevštěpovali, ale oba rodiče jsou vysokoškoláci a věděl jsem, když se tou cestou vydám, tak že je to bude těšit. Ale na začátku jsem byl spíše vzdorovitý, že pro mě tenkrát mi bylo trošku jedno, co chtějí moji rodiče abych dělal. Ale dělal jsem to spíš kvůli sobě. Ale věděl jsem, že když to budu dělat, tak že je to potěší. Asi jsem si to neuvědomoval, ale tou výchovou a v těch hodnotách, ve kterých jsem vyrostl, tam bylo zakotveno, co je dobrý a co je zlý a víš, že je dobrý mít vzdělání kvůli tomu, že je potom snazší průnik na trh práce. Máš možnost dělat zajímavější pozice. To je určitě hodnota, kterou s rodiči sdílíme. Je to pohled na ty hodnoty a určitě mě

rodiče ovlivnili nějak podvědomě v tom, že chci studovat VŠ. Finální rozhodnutí jít studovat bylo jen na mě, ale věděl jsem tou výchovou, že je to dobře.

A: Mohou zde být nějaké další osoby, které by tě v tomto směru ovlivnily?

F: To ne, nemám moc kamarádů, co mají vysokou. Spíš naopak, já jsem ten, co tahá ostatní.

A: Myslíš si, že u tebe ty důvody pro návrat na VŠ pramení více z pracovních či osobních důvodů?

F: V mém případě pracovní důvody určitě převládají. Možná 80/20. Protože já tu školu si dělám kvůli tomu, abych se dokázal realizovat v práci. Je mi úplně jedno dobrý pocit z toho, že tu školu máme. Nebo respektive něco tam je, maličkého, ale není to prostě nic velkého. Dělán to čistě kvůli práci, kvůli tomu, že mě to baví a kvůli tomu, že se tímhle tím způsobem chci realizovat. Je to ryze pracovní, ale samozřejmě se to prolíná, protože ty pracovní důvody jsou s těmi osobními provázaný, protože ty sama osobně chceš, aby ses pracovní měla dobře a byla spokojená.

A: Jaký byl u tebe důvod pro výběr toho samotného oboru andragogika?

F: Neměl jsem jinou možnost, protože tohle je jediný obor, který si myslím, že podchycuje a akademicky zachycuje to, co jsem chtěl. Znamená to, že mě opravdu baví práce v podniku, ve kterém se řeší personální věci. Baví mě ta koncepční činnost. Proto jsem věděl, že se v tomhle chci specializovat. A baví mě dospělí lidi a jejich vzdělávání. Je super, že andragogiku můžeš prostě aplikovat v praxi.

Příloha č. 5 rozhovor s paní Petrou

A: Šla jsi na VŠ hned po střední škole?

P: Hned ne, ale až později při práci. Hlásila jsme se na personální management a dostala jsem se až na několikátý pokus. Ale zároveň jsem se dostala i na VŠ do Brna a tam bylo studium v sobotu, tak jsem zvolila kvůli práci to studium v Brně. Nemohla jsem si brát v práci volno. V mezidobí, když jsem se nedostala na VŠ, jsem jela do Anglie. Pak jsem šla pracovat a pak jsem se, jak už jsem uvedla

předtím, konečně dostala na VŠ. Bakaláře už jsem ale dodělávala těhotná. A protože s malými dvojčaty by moc dobře studovat nešlo, tak jsme měla pauzu i mezi Bc. a Mgr. Děti trošku odrostly, ale pořád je to honička. Dokážu si představit, že bych si s volným časem naložila i jiným směrem než studiem. Ale rozhodla jsem se dobrovolně, že ho využiji takhle.

A: Jaký je tvůj pohled na studium na VŠ a hledisko uplatnění na trhu práce se zaměřením na ten náš obor Andragogika?

P: Ne všechno z toho studia člověk použije, ale je tam spousta zajímavých věcí, které se i v práci pak mohou hodit. Já už mám celkem dlouhou praxi v oblasti personalistiky, takže kdybych chtěla například hledat novou práci, tak se bude asi můj nový potencionální zaměstnavatel dívat právě na tu praxi. V mém případě ta škola je už spíš jako bonus. Můj stávající zaměstnavatel toto vzdělání po mně nevyžaduje, není zde tedy žádné spojení mezi dalším vzděláváním a mou aktuální prací. Stejně tak nemohu očekávat, že díky VŠ získám vyšší plat. Tohle má vliv jen ve státní sféře. V té soukromé ne.

A: Myslíš si, že studium na VŠ může mít určitý vliv na pocity člověka?

P: Určitě. Dobrý pocit z toho, že se v té škole něco dozvíš. Z toho, že tě to nutí si něco přečíst, v něčem se prostě vzdělávat. A že jsou tam oblasti, které tě nebaví, ale i které tě baví. Takže v celkovém výsledku bude to studium toho člověka mít pozitivní efekt, posouvá ho dopředu a kultivuje člověka. Někdy to taky může mít vliv na zvýšení sebevědomí, ale v mém případě asi úplně ne. Já nepředpokládám, že bych někdy šla do státní sféry, ale v té soukromé sféře na tom až tak jakoby nezáleží. Ale samozřejmě je to vyšší stupeň vzdělání.

A: Jak vnímá tvoje okolí návrat na vysokou školu?

P: Nejvíc mě podporuje manžel. Říkal mi, ať si toho magistra dodělám. Kamarádi ti mi spíš říkali, ať neblázním, kdy to budu dělat, když mám doma dvě malý děcka. Co se týká práce, tak jak už jsem zmínila, požadavek mého zaměstnavatele to nebyl a nějak to neřeší. Kolegové ti mě podporují a hlavně jedna kolegyně. Ona ten obor taky studovala a jak jsme se o tom bavily, tak se mi to líbilo. To byl asi taky jeden z hlavních důvodů, proč jsem se na toho magistra přihlásila.

A: Jaký je tvůj názor na studium na vysoké škole a navázání nových kontaktů?

P: Tak člověk nikdy neví, kde najde životního partnera.

A: Myslíš si, že u tebe ty důvody pro návrat na VŠ pramení více z pracovních či osobních důvodů?

P: Hlavním důvodem je dodělat to vzdělání. To je spíš ten osobní důvod. Vzhledem k tomu, že pracuji na personálním a to mě baví a zajímá, tak další rozšíření v oboru je super. Samotné hledisko pracovního uplatnění by se v mém případě nezměnilo. Ani to nemám v úmyslu a nečekám, že by se to změnilo.

A: Jaký byl u tebe důvod pro výběr toho samotného oboru andragogika?

P: Je to obor, ve kterém pracuji, a baví mě to. V tomhle nemám pochybnosti, že jsem si vybrala dobře.